

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra církevních dějin

Bakalářská práce

DUCHOVNÍ SPRÁVA JINDŘICHOHRADECKÉHO
PROBOŠTSTVÍ V LETECH 1840–1918

Vedoucí práce: Doc. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D.

Autor práce: Lucie Šimková

Studijní obor: Náboženská výchova a etika

Ročník: III.

18. 2. 2010

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

18. února 2010

Lucie Šimková

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Doc. ThLic. PaedDr. Martinu Weisovi, Th.D.
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

Úvod	5
1 Stručné dějiny Jindřichova Hradce do roku 1918	8
2 Duchovní správa v Jindřichově Hradci	10
2.1 Před vznikem probošství.....	10
2.2 Historie probošství do roku 1840.....	13
2.3 Proboštský kostel Panny Marie	14
3 Církevní dějiny v Čechách v letech 1840 – 1918	16
4 Probošti v Jindřichově Hradci v letech 1840–1918	18
4.1 Vojtěch Benedikt Juhn.....	18
4.2 Petr Weeber	22
4.3 Josef Zátka	25
4.4 František Vrzák	28
4.5 ThDr. Jan Turner	30
4.6 Vilém Platzer.....	34
4.7 ThDr. Josef Hoffmann.....	37
4.8 ThDr. Alois Jirák	40
4.9 ThDr. Václav Cába.....	47
4.10 Mons. ThDr. Leonard Rendl	53
Závěr	57
Seznam literatury	59
Seznam zkratk	63
Seznam příloh	64
Přílohy	65

Úvod

Předkládaná bakalářská práce se zabývá duchovní správou jindřichohradeckého probošství v letech 1840 – 1918

Cílem práce je vykreslit obraz jindřichohradeckého probošství a jeho představitelů v uvedeném časovém období. Prvořadým úkolem bylo poukázat na významnost tohoto ne zcela běžného a možná i historicky zapomenutého církevního úřadu. Práce se snaží především o podrobnější popsání osobností proboštů, kteří od druhé poloviny 19. století na jindřichohradecké faře působili a farnost spravovali. Na základě poznání jejich bibliografie můžeme podhalit i určité důležité skutečnosti, které se v proboštské farní „rodině“ odehrály.

Na počátku bylo nutno zmapovat možnosti a dostupnost potřebných pramenů. Práce vychází především z několika zdrojů. Základním zdrojem pro vypracování konkrétních událostí týkajících se probošství byla kniha Františka Tischera *Paměti fary jindřichohradecké*. Ta však vykazuje některé nedostatky. Autor nevěnuje stejnou pozornost všem proboštům. Můžeme se domnívat, že zde snad hrály roli i sympatie autora k jednotlivým postavám, které popisoval. Navíc nepokrývá celé zvolené období. Jeho paměti končí nástupem Dr. Cábý. Vzhledem k absenci jakékoliv kroniky či pamětní knihy probošství jsou dalším důležitým knižním zdrojem *Dějiny města Jindřichova Hradce* – stěžejní dílo proslulého jindřichohradeckého archiváře Teplého. Ten sice velmi důkladně popisuje všechny okolnosti života města, včetně církevních dějin, avšak období, které zpracoval, končí rokem 1848.

Proboštský úřad má také svůj fond ve Státním okresním archivu v Jindřichově Hradci (dále jen SOKA JH). Název tohoto fondu je *Proboštský úřad*. Obsahuje sice velké množství archiválií, většinou se však týkají různých hospodářských a úředních záznamů, knihy ohlášek apod. Pro práci byly důležitější zejména osobní spisy proboštů, které nám přinášejí některé zajímavé postřehy. Nalezla jsem zde např. korespondenci, volební osvědčení, papežský dekret. Těchto spisů je však ve fondu velmi málo. I archiváři, kteří ho zpracovávali, po

jeho převzetí v 50. letech přímo od duchovní správy, hodnotili stav fondu jako velmi špatný. Zdá se, že listiny nebyly dobře uspořádány, navíc požár v roce 1801 také mnoho listin zničil.

Ve snaze o zajištění dalších materiálů jsem využila i *Kulturně historického fondu* v Státním okresním archivu. Zde jsem našla jen několik málo záznamů o proboštech – typu: úmrtní oznámení, stručný životopis, apod.

Významným pramenem byl také dobový tisk. Nejedná se sice o odborný historiografický tisk, ale o časopisy a noviny pro širokou veřejnost. Publikované články pomohly doplnit některá dohledávaná data. Nejčastěji jsem citovala významný regionální týdeník *Ohlas od Nežárky*. Odpovídal svým zaměřením celkově „prokatolické“ náladě ve městě. Proto snad věnoval událostem souvisejícím s proboštským poměrně značnou pozornost. Řadu informací přinášel i českobudějovický deník *Budivoj*. Zdejší proboštsví bylo tak významným církevním úřadem, že jmenování nových proboštů oznamoval i celonárodní tisk – *Národní listy*, *Národní politika*. Zmínky najdeme i v katolickém časopisu *Blahověst*. Práce je doplněna několika kopiemi zajímavých archivních dokumentů.

Při tvorbě této práce bylo použito metody přímé, která se opírala o dostupnou publikovanou literaturu a tisk. K doplnění a prověření zjištěných skutečností jsem také využila archivních materiálů Státního okresního archivu v Jindřichově Hradci. Jako nedostatek by mi mohlo být vytýkáno převážně kronikářské zpracování. Pro ucelenější pohled na jednotlivé osobnosti by bylo zapotřebí vyhledat další možné informace – například z biskupského fondu. To by mohlo být předmětem budoucího rozšíření této práce.

Práce je strukturována do několika kapitol. Téma bylo nutno zasadit do historie města, regionu a všeobecných církevních dějin, abychom pochopili všechny důležité souvislosti doby.

První kapitola stručně seznamuje s dějinami tohoto jihočeského města. Druhá kapitola popisuje historii duchovní správy v Jindřichově Hradci do roku 1840. Ve třetí kapitole si připomínáme popisovanou dobu v kontextu církevních

českých dějin. Čtvrtá nejrozsáhlejší kapitola, která tvoří téměř dvě třetiny celé práce, vykresluje osobnosti duchovních správců probošství od roku 1840 do 1918. Životopisy jednotlivých proboštů (a především jejich působení v Jindřichově Hradci) jsou řazeny chronologicky. Umožňuje nám to vytvořit si představu o jindřichohradeckém církevním životě oné doby.

K výběru tématu mě vedly mimo jiné osobní důvody. V Jindřichově Hradci žiji od narození a jsem také aktivní členka zdejší farnosti. V roce 1995 jsem byla navíc svědkem znovuoobsazení proboštského úřadu po 36 letech. Zvolené téma je zajímavé také tím, že dosud nebylo takto uceleně zpracováno. Domnívám se, že pohled do části historie probošství, lze také například využít v Jindřichově Hradci při výuce náboženství.

1 Stručné dějiny Jindřichova Hradce do roku 1918

Přírodní podmínkou vzniku osídlení v místě Jindřichova Hradce byla jako u mnoha hospodářsky významných osídlení, přítomnost užívaného brodu přes řeku Nežárku. Podle výsledků archeologických výzkumů se předpokládá existence slovanského hradiště na skalnatém ostrohu nad soutokem Hamerského potoka a Nežárky nejméně od 10. století¹ a rozptýlené osídlení v jeho okolí již z dřívější doby.²

První známá písemná zpráva o existenci Hradce pochází z roku 1220, kdy je Jindřich Vítkovec (objevující se v listinách v letech 1205–1237) poprvé uveden s místem svého původu „*de Novo Castro*“.³ Již tento název evokuje představu, že předtím musel existovat starší hrad, když byl použit název „nový“. Dalšími variantami tohoto názvu v latině bylo *Novum castellum*, či *Nova domus*, v němčině pak *Neuhaus* (*Newenhaus*), česky poprvé roku 1255 jako *Gradecz*.

V písemných pramenech je první výslovné uvedení jako Hradce jako města – „*civitas*“ z roku 1293 v originále nedochované listiny zemského komtura německých rytířů.⁴ Město se rychle rozvíjelo, z roku 1255 je zmíněn rychtář⁵, vzniká městská samospráva. Objevují se známky toho, že bylo záhy obeháno fortifikacemi. Jsou zde usazeny i židovské rodiny, přicházejí minorité. Město získává i své první privilegium, v němž se vrchnost zřiká práva odúmrtí.⁶ Významná je i sociální politika vrchnosti – založení městského špitálu. Národnostně bylo město smíšené, žili zde jak Češi, tak i Němci. Základy všech městských čtvrtí jsou dokončeny ve 14. století a v roce 1410 se město poprvé

¹ Srov. JIRÁSKO L. in: KOLEKTIV: *Jindřichův Hradec. 1293–1993*, ISBN nevedeno, s. 9.

² Srov. BŘICHÁČEK P. in: KOLEKTIV: *Jindřichův Hradec. 1293–1993*, ISBN nevedeno s. 49.

³ srov. TEPLÝ, F. *Dějiny města Jindřichova Hradce. Díl 1, svazek 1 : Od nejstarší doby až do vymření rodu pánů z Hradce*. Jindřichův Hradec: Obec Hradecká, 1927, s. 50.

⁴ JIRÁSKO L. in: KOLEKTIV: *Jindřichův Hradec. 1293–1993*, ISBN nevedeno, s. 57.

⁵ Srov. CHARVÁTOVÁ, E. *Jindřichův Hradec*. Praha: Odeon, 1974, ISBN nevedeno, s. 16.

⁶ Srov. JIRÁSKO L. in: KOLEKTIV: *Jindřichův Hradec. 1293–1993*, ISBN nevedeno, s. 11.

písemně připomíná i s dosud používaným českým názvem *Jindřichův Hradec*.⁷ Husitské války mu naštěstí vyhnuly, pouze minoritský kostel byl zapálen při obležení Prokopem Holým.⁸ Město poté bohatlo z řady řemesel, především ze soukenické produkce a ze zahraničního obchodu. Rozvíjí se renesanční výstavba – jak na zámku (přestavba gotického hradu na pohodlný zámek), tak i městských patrových domů s bohatou sgrafitovou výzdobou a štíty. Páni z Hradce vládli městu až do jejich vymření roku 1604, kdy umírá neduživý Jáchym Oldřich, syn Adama II. z Hradce.

Panství přechází na jeho sestru Lucii Otýlii a s ní na jejího manžela Viléma Slavatu z Chlumu a Košumberku (známého z 2. pražské defenestrace). Slavata přivedl do města jezuity a zřídil gymnázium. Před vypuknutím stavovského povstání prchá z města. Po návratu navzdory 24 vynesným hrdelním rozsudkům proti hradeckým měšťanům (Slavata jim udělil milost), dochází brzy ke smíření mezi městem a zámeckou vrchností. Hradecká farnost je záhy povýšena na infulované proboštství.

V roce 1693 dochází opět ke změně vlastníka panství. Po vymření Slavatů se stává novým vlastníkem panství rod Černínů z Chudenic. Veřejná politická angažovanost Černínů a jejich styky přispívaly k dalšímu rozvoji města.

Zrušením jezuitského řádu⁹ utrpělo drtivou ránu jindřichohradecké školství. Jejich gymnázium bylo roku 1778 zrušeno a přeměněno na hlavní školu pro tábořský kraj. Obnoveno bylo až v roce 1807 – již jen jako sekulární ústav.

Pro život města měl tragický význam požár, který roku 1801 zničil 318 objektů (včetně klenby proboštského kostela a Brandlova oltářního obrazu). Zahynulo při něm 29 lidí.¹⁰ Tvář města se po požáru změnila. V první polovině 19. století již vznikaly továrny (na výrobu potaše, textilka), Landfrasova tiskárna, byla zde poštovní rychlíková stanice. Vzniká první novodobá městská nemocnice.

⁷ Srov. JIRÁSKO L. In: KOLEKTIV: Jindřichův Hradec. 1293–1993, ISBN neuvedeno, s. 12.

⁸ Srov. CHARVÁTOVÁ, E. Jindřichův Hradec. Praha: Odeon, 1974, ISBN neuvedeno, s. 30.

⁹ Papež Kliment XIV jej zrušil po předchozích zákazech v řadě zemí svým breve *Dominus ac redemptor noster*, Srov. ČORNEJOVÁ, I. Tovaryšstvo Ježíšovo: Jezuité v Čechách. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1995. ISBN 80-204-0471-6, s. 207

¹⁰ Srov. TEPLÝ, F. Dějiny města Jindřichova Hradce. Díl 1/4. Jindřichův Hradec: Obec Hradecká, 1936. ISBN neuvedeno, s. 233.

V půli tohoto století patřilo město k první desítce nejlidnatějších míst v Čechách.¹¹ V druhé polovině 19. a na začátku 20. století však dochází k hospodářské a demografické stagnaci. Mezi důvody patřila i skutečnost, že železniční dráha Praha – Vídeň se městu vyhnula. Rovněž převažoval zemědělský charakter jindřichohradeckého okolí. Domácí řemeslnou výrobu nenahradilo malé množství průmyslových podniků. Počet obyvatel města začal dokonce klesat (z 9 500 v roce 1864 na 7 749 v roce 1891).¹²

Jindřichův Hradec byl zasažen i prusko-rakouskou válkou z roku 1866. Do města přišlo pruské vojsko 4. srpna 1866 a pobývalo zde cca 3 týdny. Jeho přítomnost městu neuškodila, byl již uzavřen mír.¹³

Jistou technickou prioritou bylo zřízení elektrického městského osvětlení roku 1887, které vystřídalo pokus o plynové osvětlení. Dochází i k mohutné výstavbě kasáren. Roku 1893 vznikla již moderní Všeobecná veřejná nemocnice Františka Josefa I.

Město bylo sídlem početné posádky a několika kasárenských objektů. Za I. světové války se místní proslulý 75. pěší pluk účastnil bojových akcí na ruské (a po jeho rozbití na italské) frontě. Město se ve válečných letech stalo i záložním vojenským lazaretem.¹⁴

2 Duchovní správa v Jindřichově Hradci

2.1 Před vznikem proboštví

Nejstarší zmínky o držení jindřichohradecké farnosti se vztahují k řádu

¹¹ Srov. KUČA, K. *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku, 2. díl*. Praha Libri 2000. ISBN 80-85983-14-1, s. 706.

¹² Srov. CHARVÁTOVÁ E *Jindřichův Hradec*. Praha: Odeon, s. 101.

¹³ Přestože městu nevznikly válečné škody, objevila se mezi vojáky cholera. Srov. MUK, J. Okolo pruské okupace Hradce r. 1866. *Jihočeská jednota*. 1939, č. 36, s. 4.

¹⁴ Srov. HRADECKÝ, A. in KOLEKTIV: *Jindřichův Hradec*. 1293–1993. s. 9.

německých rytířů.¹⁵ O předchozí existenci fary a jejím obsazování se informace nedochovaly. Po roce 1220 Jindřich Vítkovec povolává do tržní osady pod hradem řád německých rytířů (*Domus hospitalis S. Marie Teutonicorum*), uděluje mu patronátní právo k farnímu kostelu a zavazuje bratry k vybudování špitálu při tomto kostele.¹⁶ Vítek z Hradce potvrdil 1. prosince 1255 Německým rytířům patronát jindřichohradecké fary, který jim udělil jeho otec Jindřich.¹⁷ Tischer předpokládá, že první kostel, který ve městě rytíři spravovali, stál na místě dnešního kostela sv. Maří Magdalény.¹⁸ Archeologické vykopávky pak přepokládají existenci původního románského kostela v prostorách presbytáře chrámu sv. Jana Křtitele. Existenci kláštera i fary dosvědčují listy z roku 1269 a 1270, v nichž je zmiňován komtur bratr Konrád.¹⁹ Výstavba jejich kláštera však není doložena listinami. Němečtí rytíři si po příchodu minoritů staví na vyvýšenině nad náměstím farní chrám – dnešní chrám Nanebevzetí P. Marie. V roce 1382 žilo v jindřichohradecké komendě devět řeholníků.²⁰

Roku 1320 vzniká při příchodu minoritů dosud stojící komplex chrámu sv. Jana Křtitele s klášterem. V letech 1335–1342 dochází v okolí Jindřichova Hradce k projevům lidového kacířství (valdenštů)²¹. Po počáteční toleranci zasahuje proti nim hradecká vrchnost²² a roku 1340 papež Benedikt II. vyhlašuje

¹⁵ Řád, který během 3. křížové výpravy roku 1190 začal v Akkonu vznikem lazaretu, založeným brémskými a lübeckými kupci [kteří před tím působili v rámci johanitů]. První komendy v Čechách jsou založeny roku 1204 v Praze a Opavě. Roku 1233 vzniká i česká *bailiva*. Srov. JIRÁSKO, L.: *Církevní řády a kongregace v zemích českých*. Praha: Klášter premonstrátů na Strahově, 1991. s. 30.

¹⁶ Srov. <WWW: http://www.jh.cz/cz/_nase_mesto/historie/zalozeni.html>

¹⁷ LIBOR, J. Řád německých rytířů v Čechách a na Moravě [1204–1411] in *Heraldika a genealogie* 1-2/1997 [cit. 2009-11-03]. Dostupné na WWW: <<http://dziewunt.wz.cz/kchg/gh9701.htm>>.

¹⁸ TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. V Jindř. Hradci: František Tischer, [po 1908]. Nákladem vlastním. Dostupné: Muzeum Jindřichohradecka JK 2324 s. 4.

¹⁹ TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 7.

²⁰ V tomto roce bylo v českomoravské *bailivě* 105 členů řádu v 28 komendách a špitálech a na 32 farách. Srov. BUBEN, M. M. *Encyklopedie řádů a kongregací v českých zemích I. díl. Řády rytířské a křížovníci*. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-085-3 s. 87.

²¹ Srov. TEPLÝ, F. *Dějiny města Jindřichova Hradce. Díl 1, svazek 1 : Od nejstarší doby až do vymření rodu pánů z Hradce*. Jindřichův Hradec: Obec Hradecká, 1927, s. 103.

²² Do tohoto období spadá výzva papežského inkvizitora Havla z Hradce, který se obrací na zdejší občany, kteří měli něco společného s valdenskými. Srov. BUBEN, M. M. *Encyklopedie řádů a kongregací v českých zemích III. díl/I. svazek. Žebravé řády*. Praha: Libri, 2006. ISBN 80-

proti zdejší heretikům první křížovou výpravu do Čech.

Za husitských válek němečtí rytíři z města mizí, stejně tak i minorité. Ti se do města vracejí v druhé polovině 15. století²³ a po úpadku spojeném s neschopností zápasit s jinověrci odcházejí roku 1560 do Jihlavy.²⁴ V době Oldřicha z Hradce měl ve městě pobývat i pozdější papež Aeneas Silvius a roku 1451 i františkánský kazatel Jan Kapistrán.²⁵ Roku 1457 pak přicházejí do města františkáni a roku 1479 si stavějí kostel sv. Kateřiny. Patronátní právo k farnímu kostelu, které po odchodu německých rytířů připadlo papežské stoli, uděluje papež Inocenc VIII. svou bullou z 18. června 1487 Jindřichovi z Hradce. Až do jmenování premonstráta dr. Eliáše Šecha jindřichohradeckým farářem roku 1464 byla fara v držení utrakvistů. Ve městě však přibývají i luterští novoutrakvisté a v okolních vsích čeští bratři, přestože papež Pius IV. povolil svým breve Čechům roku 1564 přijímání pod obojí způsobou.²⁶ Luteránům byl dán bývalý minoritský kostel sv. Jana Křtitele.²⁷ Katolická menšina představovala jen asi 10% obyvatel města. Složitou situaci komplikovala i národnostní smíšenost Čechů a Němců. Vzhledem k obtížnému získávání farářů do Jindřichova Hradce, byl jim arcibiskupem přiřknut úřad děkanů chýnovského traktu.²⁸ Z nich výraznější osobou byl oblíbený Diviš Nepomucký (1575–1591).

Na pozvání Adama II. z Hradce přicházejí v roce 1594 do Hradce jezuité.²⁹

7277-088-8 s. 210.

²³ Roku 1461 měšťan Hanuš Knauer odkazuje peníze na opravu kláštera – viz TISCHER, F.: *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 14.

²⁴ Objekt konventu přenechávají majiteli panství. Srov. BUBEN, M. M. *Encyklopedie řádů a kongregací v českých zemích III. díl/I. svazek. Žebravé řády*. Praha: Libri, 2006. ISBN 80-7277-088-8, s. 211.

²⁵ Srov. BUBEN, M. M. *Encyklopedie řádů a kongregací v českých zemích III. díl/I. svazek. Žebravé řády*. Praha: Libri, 2006. ISBN 80-7277-088-8 s. 291.

²⁶ Srov. HALAS, F. X. *Fenomén Vatikán: idea, dějiny a současnost papežství, diplomacie Svatého stolce, České země a Vatikán*. Brno: Centrum pro studie demokracie a kultury [CDK], 2004. ISBN 80-7325-034-9, s. 210.

²⁷ Srov. BUBEN, M. M. *Encyklopedie řádů a kongregací v českých zemích III. díl/I. svazek. Žebravé řády*. Praha: Libri, 2006. ISBN 80-7277-088-8 s. 211.

²⁸ TEPLÝ, F. *Dějiny města Jindřichova Hradce: část kulturní. Díl 2/2. Jindřichův Hradec: Obec Hradecká, 1936. s. 52.*

²⁹ Významný byl vliv jeho silně katolicky orientované manželky Kateřin z Monfortu. Srov. TEPLÝ, F. *Dějiny města Jindřichova Hradce: část kulturní. Díl 2/2. Jindřichův Hradec: Obec Hradecká, 1936. s. 67.*

Nejprve bydlí na faře, brzy si stavějí u starého kostelíka sv. Maří Magdaleny svou kolej (1595–1605). Rovněž zřizují gymnázium³⁰ a při něm, jako ubytovací a stravu zajišťující zařízení, seminář (*domus pauperum*). V roce 1607 získávají chrám sv. Jana Křtitele, který byl opraven po požáru.³¹

V letech 1590–1594 byl utrakvisty vystavěn hřbitovní kostel Nejsvětější Trojice³², který se pak stal příčinou mezikonfesních sporů. Posledním jindřichohradeckým děkanem před Bílou horou byl v letech 1612–1620 Rudolf Jiřík Tichý (Tranquillius) z Kronberka.³³ Po něm, již po Bílé hoře, přebírá zpustlé beneficium 4. prosince 1620 Daniel Michaelis Hessel z Kamsberka.

2.2 Historie probošství do roku 1840

Papež Urban VIII. na žádost Viléma Slavaty, hraběte z Chlumu a Košumberka, povýšil svou bullou ze dne 18. srpna 1625 hradeckou faru na probošství, s právem pontifikálií (mitra, berla) při slavných bohoslužbách ve svém chrámu. Protože hradecké probošství nebylo nikdy exemptním sídlem (papežské stolici bezprostředně podřízeného hodnostáře), jednalo se spíše jen o titul a o právo užívání pontifikálií. O skutečných důvodech této žádosti není mnoho známo. Teplý spekuluje o tom, že Slavata, jako dobrý politik, mohl předpokládat, že při jednání o zvýšení počtu biskupství v Čechách, by mohl přijít v úvahu i Jindřichův Hradec. Mohlo jít i o snahu vyrovnat pozici světské duchovní správy ve městě se zdejšími jezuiti. Teplý zmiňuje štíplavou poznámku jezuitského kronikáře: „*ut Slavata contemplum populo ecclesiarum dignitatem*

³⁰ Srov. NOVOTNÝ M. A KOL. Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech od středověkých počátků do současnosti, s.49. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2006. ISBN 80-7040-883-9.

³¹ Srov. BUBEN, M. M. Encyklopedie řádů a kongregací v českých zemích III. díl/I. svazek. s. 211.

³² CHARVÁTOVÁ E *Jindřichův Hradec*. Praha: Odeon, s. 65.

³³ TEPLÝ, F. *Dějiny města Jindřichova Hradce*: část kulturní. Díl 2/2. Jindřichův Hradec: Obec Hradecká, 1936. s. 76–79.

erigeret“ („aby v opovržení přišlá důstojnost kněžstva světského nějak se pozdvihla“).³⁴

Z řady dalších proboštů (viz příloha) je výraznou postavou Jeroným Altan de Pozzi (1671–1695). Za jeho působení bylo privilegium užívání pontifikálií rozšířeno změnou v zakládací listině (papežem Alexandrem VIII. dne 27. září 1689), která poskytovala osobní právo probošta užívat pontifikálie i mimo svůj proboštský chrám, a dokonce i mimo svou farnost. Stejný probošt pak získal od papeže Inocence XII. toto právo i pro všechny své budoucí nástupce.³⁵ V jeho době došlo ke vzplanutí nešťastného dlouhého sporu s jezuitou, týkajícího se jurisdikce, práv rozhodovat o účtech a potřebách kostela apod. Situace byla komplikována tím, že patronátní právo k farnímu kostelu (později ke kostelům na všech svých panstvích) přenesl již dříve fundací listinou z ledna 1594 Adam z Hradce na jezuitu.³⁶

Další významnou postavou byl Jan Kristián Kuhn (1730–1744), který se zasadil o postavení samostatné školní budovy³⁷ a Šimon Antonín Jandera (1755–1775), jenž nechal opravit farní budovu.³⁸ Probošt Antonín Haberein (1803–1822) se zasloužil o opravu vyhořelého kostela Nanebevzetí Panny Marie. Mimořádnou osobností byl Vojtěch Benedikt Juhn (1826–1843), jehož působení již zasahuje do dalšího textu této práce.

2.3 Proboštský kostel Panny Marie

Jde o gotickou stavbu založenou po polovině 14. století. Vlastní výstavba

³⁴ Srov. TEPLÝ, F. *Dějiny města Jindřichova Hradce*:část kulturní. Díl 2/2. Jindřichův Hradec: Obec Hradecká, 1936. s. 86–87.

³⁵ TEPLÝ, F. *Dějiny města Jindřichova Hradce*:část kulturní. Díl 2/2. Jindřichův Hradec: Obec Hradecká, 1936. s. 117.

³⁶ TEPLÝ, F. *Dějiny města Jindřichova Hradce*:část kulturní. Díl 2/2. Jindřichův Hradec: Obec Hradecká, 1936. s. 67.

³⁷ BAJER, K. *Jindřichohradečtí proboštové*. 1995, nepublikováno, s. 6.

³⁸ TEPLÝ, F. *Dějiny města Jindřichova Hradce*:část kulturní. Díl 2/2. Jindřichův Hradec: Obec Hradecká, 1936. s. 139.

probíhala pravděpodobně v letech 1370–1380.³⁹ První oprava byla provedena za Heřmana z Hradce roku 1397.⁴⁰ Chrám je tvořen síňovým trojlodím s mírně převýšenou hlavní lodí, rozděleným šestibokými pilíři. Původní klenba se kompletně nedochovala, byla částečně snesena po požáru z roku 1801 (v presbytáři). Stavba vykazuje známky práce dvou architektů. Jižní loď byla vytvořena zastáncem lineárního slohu, další části mají lehčí modelaci a vazbu článků.⁴¹ V jižní lodi jsou prolomeny dva profilované gotické portály. Z roku 1483 pochází kruchta v západní části trojlodí, postavená na dvou pilířích o třech arkádách, sklenutá hvězdicovou klenbou. Na severní straně chrámu je sakristie a 63 m vysoká hranolová věž (snížená o 1 patro po požáru). Na jižní straně je vybudována osmiboká kamenná věžička s točitým schodištěm. Bohatou krouženou klenbu má tzv. „špulířská kaple“ zasvěcená P. Marii z let 1489–1506, přistavěná k severní lodi. Je v ní umístěná gotická socha Madony z doby kolem roku 1430. K severní stěně presbytáře je přistavěn renesanční epitaf Jáchyma z Hradce z roku 1570 od H. Maurerea. Hlavní portál v západní stěně byl prolomen až roku 1851.

Vnitřní pseudogotické zařízení pochází z poloviny 19. století, bylo pořízené po velkém požáru. Z původního vybavení se dochovala se křtitelnice z červeného mramoru s reliéfy z roku 1525. Nad ní je umístěna nástěnná iluzivní malba Křtu Kristova.⁴² Několik náhrobníků se nachází uvnitř i na zevní stěně kostela (mj. i probošta Pozziho). Pod presbytářem se nachází krypta s ostatky pánů z Hradce a Slavatů.

³⁹ Srov. POCHE, E. a kol. *Umělecké památky Čech 1 [A–J]*. Praha: Academia, 1977, ISBN neuvedeno, s. 615.

⁴⁰ Srov. RULL, F. 1817–1883. *Monografie města Hradce Jindřichova*. Jindřichův Hradec: A. Landfras a syn, 1875, ISBN neuvedeno, s. 6.

⁴¹ Srov. CHARVÁTOVÁ E. *Jindřichův Hradec*. Praha: Odeon, ISBN neuvedeno, s. 26–27.

⁴² Srov. WIRTH, Z. a kol.: *Umělecké památky Čech*. Praha: Nakladatelství československé akademie věd, 1957, ISBN neuvedeno, s. 296.

3 Církevní dějiny v Čechách v letech 1840 – 1918

České církevní dějiny nemohly nebyť ovlivněny širšími souvislostmi. V Evropě přetrvával ohlas červencové francouzské revoluce, sílil nacionalismus, vznikl nový stát (Belgie), v Itálii sílilo nacionalistické sjednocující hnutí. V roce 1846 usedá na papežský stolec Giovanni Maria Mastai-Ferretti jako Pius IX.⁴³ Po revolucích roku 1848⁴⁴ a zejména v situaci dilematu mezi univerzálním posláním Církve a italským sjednocujícím nacionalismem, se pro Italy stává „zrádce“. Konflikt s italským státem vede nakonec až k tomu, že katolíkům v Itálii zapovídá účast na politice, vydává *Syllabus errorum* (hlavních bludů)⁴⁵. V katolické církvi v Rakousko-Uhersku se objevují snahy o zbavení se josefinismu – poručníkování státu nad církví.⁴⁶ Toto úsilí bylo dovršeno konkordátem se Svatým stolicí z roku 1855.⁴⁷ V roce 1870 zasedá I. vatikánský koncil. Jeho vyhlášení papežské neomylnosti využilo Rakousko-Uhersko jako záminku k vypovězení konkordátu s papežskou stolicí roku 1871 a květnovými zákony z roku 1870 byla církev v mocnářství opět postavena pod státní dozor.⁴⁸ V německém císařství (zejména v Prusku) nastupuje tzv. „kulturní boj“. Pro napjaté vztahy s Itálií se Pius IX. prohlásil „vatikánským vězněm“.

Česká církev projevuje sympatie ke konstituci v roce 1848 mší u sochy sv. Václava, slouženou pražským arcibiskupem Schrenkem a jeho pastýřským listem. Reformní požadavky části kléru, reprezentované rektorem Lužického

⁴³ Při svém nástupu a při svých prvních rozhodnutích vzbuzoval dojem liberalismu. Srov. GELMI, *Papežové*. Praha: Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-0457-0, s. 240.

⁴⁴ Krvavá událost 15. listopadu 1848 v římském parlamentě – vražda papežova ministra hraběte Rossiho, jej vyděsila a zřejmě nasměrovala k odpůrcům reform. Srov. HALAS, F. X. *Fenomén Vatikán: idea, dějiny a současnost papežství, diplomacie Svatého stolce, České země a Vatikán*. Brno: Centrum pro studie demokracie a kultury [CDK], 2004. ISBN 80-7325-034-9, s. 251.

⁴⁵ Srov. GELMI, *Papežové*. Praha: Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-0457-0 s. 243.

⁴⁶ K odstranění josefinismu a cestě ke konkordátu z roku 1855 přispěla vídeňská biskupská konference z roku 1849. Odsoudila však politickou svobodu jako bezbožnou. Konkordát však příliš prospěchu církvi nepřinesl a nezajistil její svobodu. Srov. MEDEK V.: *Cesta české a moravské církve staletími*. Praha: Česká katolická charita, 1982. ISBN nevedeno, s. 299–301.

⁴⁷ Jako církevní zákon byl vyhlášen bullou *Deus humanae salutis auctor* z 3.11.1855, jako státní zákon císařským patentem č. 195/1855 ř.z. z 5.11.1855.

⁴⁸ Srov. KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*. s. 205–206.

semináře Františkem Náhlovským, měly ohlas zejména u K. Havlíčka Borovského.⁴⁹

V době celoevropského nástupu nacionalismu se v řadách českého duchovenstva objevuje vedle dosavadního vlastenectví i myšlenka panslavismu. Projevuje se zejména přihlášením se k cyrilometodějské tradici. Nositeli tohoto hnutí byli např. Ignát Wurm, vyšehradský probošt Václav Štulc a pozdější arcibiskup Stojan.⁵⁰ Rozvíjejí se i různé katolické spolky (např. Jednota katolických tovaryšů – „Kolpingovo hnutí“, kulturní katolické spolky – „Sušilovy družiny“).

Rozvoj průmyslu a rozvoj měst a dělnických profesí změnil dosud převážně zemědělský charakter země. Dělnictvo se organizuje a je do značné míry ovlivněno myšlenkami socialismu. Hlava církve na to reaguje až v roce 1891 encyklikou Lva XIII. *Rerum novarum*, v níž se dotýká závažných sociálních problémů. Odmítl individualismus, zkritizoval některé prvky kapitalismu, ale podpořil význam soukromého vlastnictví pro ochranu svobody. Rovněž odmítl i umírněné formy socialismu.⁵¹ U nás navzdory proticírkevními či ateistickým postojům socialistických vůdců řadoví dělníci masově od církve neodcházeli.⁵² V závěru devatenáctého století se začaly objevovat prvky křesťanskosociálních hnutí.⁵³

Kolem roku 1900 vzniká v Čechách mezi katolickými kněžími (většinou

⁴⁹ Šlo o rozsáhlé reformní návrhy skupiny asi 35 pražských kněží, předložené Schrenkovi v době po přijetí státní konstituce. Náhlovského příspěvek jejich reformního programu byl vydán pod jménem Náhlovského. Srov. NÁHLOVSKÝ, F. *Versammlung von Geistlichen, gehalten zu Prag 18. und 22. Mai 1848*; Prag: In der Commission der k.k. Hof-, Buch- und Kunsthandlung von F. A. Credner et Kleinbub. Gedruckt in der Erzbischöflichen Buchdruckerei unter der Leitung des Faktors Jos. W. Žák, 1848, dostupný reprint v publikaci: KUČERA, Z, LÁŠEK, J. B. [ed]: *Modernismus, historie nebo výzva: Studie ke genezi českého katolického modernismu*. Edice Pontes Pragensis, sv. 24. Brno: L. Marek, 2002. ISBN 80-86263-35-5. s. 102-131.

⁵⁰ Srov. KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*. s. 209–211.

⁵¹ Srov. NOVAK, M. *Duch demokratického kapitalismu*. Přeložil Jiří Pilucha. Praha: Občanský institut, 1992. ISBN 80-900190-1-3 s. 230.

⁵² KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*. s. 219.

⁵³ Biskupové [úzce spjatí s trůnem – vzhledem k papežskému privilegii byli biskupové v mocnářství jmenováni císařem] na tyto politické snahy, podporované spíše nižším klérem nepřihlíželi s porozuměním. Snaha delegace biskupů, vedené v roce 1895 pražským arcibiskupem Schönbornem, o zákaz těchto hnutí byla však kurií odmítnuta. Srov. KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*. s. 235–236.

nižší klérus – kaplani) a intelektuály hnutí *Katolická moderna* (Baar, Dostál-Lutinov).⁵⁴ Tato moderna ovšem byla něco jiného než Piem X. odsouzený modernismus.⁵⁵ Ani k ní však neměla hierarchie kladný vztah, a nakonec byla její činnost pražským arcibiskupem kardinálem Skrbenským zakázána.⁵⁶

4 Probošti v Jindřichově Hradci v letech 1840–1918

4.1 Vojtěch Benedikt Juhn

V roce 1840 byl již 14 let jindřichohradeckým proboštem Vojtěch Benedikt Juhn. Narodil se 21. března v Pelhřimově krejčímu Josefu Juhnovi a manželce Evě (rozené Turkové z Nepomuka). Studoval doma a jen zkoušky skládal na gymnáziu v Jihlavě a poté v Praze.⁵⁷ Teologická studia v Praze absolvoval v letech 1799–1802, kdy byl vysvěcen v Českých Budějovicích. Nejprve působil jako zámecký kaplan v Březině u Hořepníka, pak se stal profesorem diecézního kněžského semináře v Českých Budějovicích a v roce byl ustanoven 1818 jeho rektorem.⁵⁸

Do Jindřichova Hradce se přistěhoval 30. ledna 1826 a byl instalován biskupem Arnoštem K. Růžičkou dne 25. 7. 1826. K slavnostnímu uvítání byla

⁵⁴ Hnutí vycházelo z obnoveného augustinianismu hnutí *Devotio moderna*, založeného ve 14. století v Nizozemí Gepardem Grootem. O moderně více Srov. STRAŠÍKOVÁ, B.: *Jindřich Šimon Baar, představitel katolického modernismu*. in: KUČERA, Z, LÁŠEK, J. B. [ed]: *Modernismus, historie nebo výzva: Studie ke genezi českého katolického modernismu*. Edice Pontes Pragensis, sv. 24. Brno: L. Marek, 2002. ISBN 80-86263-35-5, s. 135-150.

⁵⁵ Srov. KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*. s. 231.

⁵⁶ Srov. STRAŠÍKOVÁ, B. in: KUČERA, Z, LÁŠEK, J. B. [ed]: *Modernismus, historie nebo výzva: Studie ke genezi českého katolického modernismu*. Edice Pontes Pragensis, sv. 24. Brno: L. Marek, 2002. ISBN 80-86263-35-5, s. 151.

⁵⁷ Srov. TEPLÝ, F. *Dějiny města Jindřichova Hradce: část kulturní. Díl 2/2*. Jindřichův Hradec: Obec Hradecká, 1936. ISBN nevedeno, s. 154.

⁵⁸ Srov. FRIČ, L. C. *Historicko – literární upomínky z dob města Jindřichova Hradce. Ohlas od Nežárky*, 1909 roč. 39, č. 3, s. 36.

dokonce vydána vítací báseň o deseti slokách.⁵⁹

Vzhledem k tomu, že se žádná farní jindřichohradecká kronika nedochovala, založil dne 29. března 1832 pamětní knihu proboštství – *Liber memorabilium praepositurae novodomensis*.⁶⁰ Probošt Juhn měl rozsáhlé styky s významnými vědeckými i vlasteneckými osobnostmi, navštívil jej například roku 1828 Josef Dobrovský.⁶¹ Stejně významné byly i návštěvy hierarchů – v roce 1837 vídeňský arcibiskup Milde,⁶² který byl předtím litoměřickým biskupem.⁶³

Do Jindřichova Hradce přivedl i několik umělců – hudebníky⁶⁴, z výtvarníků např. známého rytce Jiřího Döblera⁶⁵. Ani jemu nechyběly umělecké sklony, věnoval se kreslení a siluetám měst a obcí.⁶⁶ Jeho vlastenecké cítění ilustruje i to, jak chválil Josefa Jungmanna v listu Václavu Hankovi z 22. prosince 1834.⁶⁷ Byl také jedním z prvních členů Matice české a odebíral mnoho českých

⁵⁹ Báseň má výrazné vlastenecké ladění se zdůrazněním hájení českého jazyka proti „cizím jedům“, srov.: EDITORIAL *Ohlas od Nežárky*, 1880, roč. 10, č. 4, s. [1].

⁶⁰ Pod tímto názvem není na proboštství ani v archivu spis k dohledání, existuje však německy psaný rukopis o 310-ti stránkách *Pfarrdenwürdigkeiten Stadt Neuhaus*, popisující farnost a její obsazení duchovními od 14. do poč. 19. stol. Psán je písmem, které je velmi podobné Juhnovu rukopisu v jiných dokumentech. Tento svazek by tedy mohl odpovídat Tischerem zmíněné práci. Viz.: TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 284.

⁶¹ Srov. MUK, J. *Gymnasium v J. Hradci v dobách probuzení. Ohlas od Nežárky*, 1930, roč. 60, č. 8, s. [1].

⁶² Srov. TISCHER, F. *Paměti fary Jindřichohradecké. Ohlas od Nežárky*, 1909 roč. 39, č. 5, s. 1.

⁶³ Brněnský rodák Vincenz Eduard Milde se narodil roku 1777, studoval v Brně, Vídni a Olomouci a poté ve vídeňském semináři. Působil na vídeňské universitě, publikoval pedagogické učebnice, krátce byl farářem v Kremsu. Roku 1823 se stal biskupem v Litoměřicích a v letech 1832–1853 byl vídeňským arcibiskupem. Později vystupoval proti církevnímu reformnímu hnutí na rozdíl od salzburského kardinála Schwarzenberga. Srov. GATZ, E. *Die Bischöfe der deutschsprachigen Länder 1785/1803 bis 1945*. Berlin: Duncker & Humblot, 1983. ISBN 3-428-05447-4, s. 508-511.

⁶⁴ Srov. KYPTA, B. *Z deníku Jana Kypty, varhaníka a učitele v Jindř. Hradci [1834–48]. Ohlas od Nežárky*, 1931, roč. 61, č. 10, s. 2.

⁶⁵ Srov. MUK, J. *Život v Jindřichově Hradci před sto lety. Ohlas od Nežárky*, 1938, roč. 68, č. 33, s. [1].

⁶⁶ Muk uvádí i Juhnovy návrhy na opravy hradeckého kostela a kaple v Budějovicích, Srov. MUK, J. *Výročí prvního jihočeského malíře 100 let od smrti V. B. Juhna. Jihočeská jednota*, 1943, roč. 6, s. 5.

⁶⁷ Píše v něm: „Co dávno mé srdce žadonilo, to se vyplnilo ve vydávání onoho slovníka neunavenou prací našeho přemilého pana Jungmanna skončeného. Potěšen jsa prvním svazkem nemohl jsem se dosti vynadiviti, kterak duchem jednoho muže tak hmotná a obrovská práce podstoupena býti mohla; myslé, proč nejsem mocnářem, abych z Jungmanna knížete zplodil?“

časopisů a knih.⁶⁸ O vlastenectví probošta Juhna můžeme například číst i ve vzpomínkách Františka Pravdy na svá studentská léta, strávená v Jindřichově Hradci, kde studoval i s Juhnovým synovcem⁶⁹. Zachovala se i proboštova korespondence s „Vlasteneckým museem“ v Praze.⁷⁰

Obrovské úsilí věnoval zvelebení jemu svěřených nemovitostí. Zasloužil se (i svými vlastními prostředky) o dostavbu požárem z roku 1801 poničeného farního chrámu. V jeho středu (při vstupu do presbyteria) nechal zbudovat dnes již nedochovaný oltář sv. Kříže⁷¹ a symetrické oltáře sv. Anny a sv. Jana Nepomuckého v bočních lodích. Rovněž zařídil opravu varhan.⁷² Na vlastní náklady nechal opravit v roce 1838 chrámovou kazatelnu.⁷³ Zasloužil se i o opravy interiéru kostela sv. Václava na předměstí a o zakoupení varhan pro hřbitovní kostel Nejsv. Trojice, také o následné opravy minoritského chrámu sv. Jana Křtitele⁷⁴ a k němu přilehlé kaple svatého Mikuláše, která byla ve velmi špatném stavu.⁷⁵

Zlepšoval také hospodářské zázemí proboštví. Na dostavění farní budovy přispěl ze svého 6 000 zlatými a opravil hospodářská stavení ve dvoře, stejně

Srov. ZELENÝ, V. *Život Josefa Jungmanna*. Praha: F. A. Urbánek, 1881. ISBN neuváděno, s. 312.

⁶⁸ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 287-288.

⁶⁹ Srov. PRAVDA, F. *Vzpomínky Frant. Pravdy (Vojtěcha Hlinky) na studii gymnasiijní v Hradci Jindřichově r. 1830–1836*. Jindřichův Hradec: Jednota literární, 1887. ISBN neuváděno, s. 35.

⁷⁰ V Proboštském fondu SOkA JH je zachována Juhnova korespondence z let 1815 – 1824 s Vlasteneckým muzeem v Praze (9 dopisů). Jeden je dokonce podepsán J. Dobrovským – viz příloha č. II. (s. 66). Součástí složky je několik tiskovin uvedeného muzea. Viz: *Z pozůstalosti probošta V. B. Juhna, Korespondence s vlasteneckým muzeem v Praze*, SOkA JH, fond Proboštský úřad, karton 64, inv.č. 227, sign 1/d, nečíslováno.

⁷¹ U tohoto oltáře s prosklenou skříní (tumbou) s ostatky sv. Hippolyta bývaly celebrovány i nedělní mše svaté pro jeho blízkost k věřícím. Po II. vatikánském koncilu, vzhledem k požadavku na pouze jeden pravidelně využívaný oltář, byl tento roku 1966 odstraněn. Srov. BAJER, K. Kulatá výročí roku 2009 v historii naší farnosti. *Acta praepositurae novodomensis*, 2009, roč. neuváděn, [22. 11. 2009], č. 24, s. 3.

⁷² Srov. TEPLÝ, F. *Dějiny města Jindřichova Hradce: část kulturní*. Díl 2/2. Jindřichův Hradec: Obec Hradecká, 1936. s. 154.

⁷³ Srov. FRIC, L. C. *Chrámové stavby města Jindř. Hradce příspěvek monografický. Ohlas od Nežárky*, 1878, roč. 8, č. 1, s. 2.

⁷⁴ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 284.

⁷⁵ Těch se však již nedožil., Srov. TEPLÝ, F. *Dějiny města Jindřichova Hradce: část kulturní*. Díl 2/2. Jindřichův Hradec: Obec Hradecká, 1936. s. 154.

jako pečoval i o zvelebení polností.⁷⁶

Rovněž jeho zásluhy o školství ve městě byly významné. Byl vikářem a dozorcem škol v jindřichohradeckém okrese,⁷⁷ a zajímalo jej i mimoškolní chování dětí.⁷⁸ Zakázal přestupy dětí mezi školami během roku a prosadil přeměnu novoměstské Kypťovy školy z předměstské na farní triviální.⁷⁹ Vymohl zřízení dívčí školy.⁸⁰

Vykonával opakovaně i řadu rutinních veřejných úkonů – např. 18. listopadu 1841 světlí ve městě ostrostřelecký prapor.⁸¹

Potýkal se snad i s dobovou pověřčivostí, když ve svých zápiscích glosujících větrnou smršť v Klatovech roku 1843, si podle Muka klade otázku, zda to bylo dílo draka či d'ábla.⁸²

K proboštu Juhnovi do Hradce přišel na odpočinek i bývalý želivský opat Ignác Sekoušek⁸³. Na sklonku svého života zde také pobýval Josef František de Paula Novák, který se stal roku 1822 arcibiskupem v dalmatském Zadaru. Ten do Jindřichova Hradce odešel po svém pensionování pro nemoc v roce 1838 a zemřel zde 13. června 1844, tedy krátce po úmrtí svého hostitele.⁸⁴

Za Juhnova působení byli kaplany nejprve: Karel Bališ, Vincenc Ulrich, Jan Fiala, František Slaviček; ve čtyřicátých letech 19. století pak: Ignác Polák,

⁷⁶ Srov. FRIČ, L. C. Historicko – literární upomínky z dob města Jindřichova Hradce. *Ohlas od Nežárky*, 1909, roč. 39, č. 3, s. 36.

⁷⁷ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 287.

⁷⁸ V době rozmachu domácích plesů vyzývá magistrát a policii, aby nepovolovali dětské plesy, přítomnost dětí v hostincích apod. Srov. MUK, J. Život v Jindřichově Hradci před sto lety. *Ohlas od Nežárky*, 1938, roč. 68, č. 51, s. 2.

⁷⁹ Přestupy byly často motivovány snahou vyhnout se poplatku [sobotálesu]. Srov. MUK, J. Život v Jindřichově Hradci před sto lety. *Ohlas od Nežárky*, 1938, roč. 68, č. 30, s. 2.

⁸⁰ Jeho otevření 1. října 1844 se však již nedežilo. Srov. KYPTA, B. Z deníku Jana Kypťy, varhaníka a učitele v Jindř. Hradci [1834–48]. *Ohlas od Nežárky*, 1931 roč. 61, č. 14, s. [1].

⁸¹ Srov. FRIČ, L. C. Historicko – literární upomínky z dob města Jindřichova Hradce. *Ohlas od Nežárky*, 1909, roč. 39, č. 4, s. 46.

⁸² Srov. NOVÁK, J. Ze zápisků Vojt. Juhna. *Věstník jihočeských museí, příloha „Zvěstí“ [Staré i nové zvěstí ze Soběslavě a okolí]*, 1912, roč. 68, č. 8, nečíslováno.

⁸³ Známý z románu „Šimon kouzelník“ od Hamsy, Srov. MUK, J. Výročí prvního jihočeského malíře 100 let od smrti V. B. Juhna. *Jihočeská jednota*, 1943, roč. 6, s. 5.

⁸⁴ Srov. DOMEČKA, L. Historický koutek Úmrtí arcibiskupa Jos. Fr. Nováka. *Ohlas od Nežárky*, 1935, roč. 65, č. 21, s. 6.

Alois Řečický a Josef Kalas Zátka.⁸⁵ Dlouhodobě zde působil P. Josef Štěpán Claudius jako senior.⁸⁶

V září roku 1843 probošt Juhn onemocněl a po přechodném zlepšení zdravotního stavu umírá 28. listopadu 1843 ve věku 65 let. Velkolepý pohřeb 30. listopadu 1843 vedl „*sub mitram*“ opat Ignác Sekoušek na městský hřbitov sv. Trojice,⁸⁷ kde byl pohřben Juhn vedle svého předchůdce probošta Antonína Habereina.

4.2 Petr Weeber

Narodil se 14. ledna 1798 ve Všerubech (Neumark[t]) u Kdyně jako první dítě chirurgovi Janu Jiřímu Weeberovi a manželce Markétě, rozené Pangratzové. Po skončení středoškolských studií nastoupil do českobudějovického semináře ke studiu teologie a zde 4. ledna 1821 přijal kněžské svěcení. Roku 1824 se stal profesorem morálky⁸⁸ v tamějším semináři a působil na tomto místě až do roku 1843.⁸⁹

Proboštem byl jmenován až téměř rok po smrti svého předchůdce, v září 1844, a do Hradce přišel 7. 9. 1844.⁹⁰ Do té doby spravoval uprázdněnou farnost

⁸⁵ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 289-290.

⁸⁶ Byl prvním dějepiscem města. Narodil se 1777 v Jindřichově Hradci a od roku 1801 (po roce kaplanování v Bernarticích) byl nejprve špitálním, pak kurátním kaplanem, administrátorem fary v Jarošově nad Nežárkou a poté dlouho hradeckým seniorem. Uspořádal panský archiv a napsal řadu historických knih o J. Hradci v němčině. Zemřel 1857. Srov. BĚHALOVÁ Š.-FŮRBACH F. *Vlastivědná a historická literatura o Jindřichově Hradci (Acta historica novodomensia 3)*. Jindřichův Hradec: Muzeum Jindřichohradecka, 2004, ISBN 80-86227-19-7.

⁸⁷ Pohřbu se zúčastnilo na 50 kněží. Srov. MUK, J. *Výročí prvního jihočeského malíře 100 let od smrti V. B. Juhna. Jihočeská jednota*, 1943, roč. 6, s. 5.

⁸⁸ Srov. KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze, České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna*, 1995, ISBN 80-901602-3-9, s. 80.

⁸⁹ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 290–291.

⁹⁰ Jeho příjmení bývá psáno různě – někdy jako Weber nebo i Webr, Srov. MUK, J. *Zápisky rodiny Sudovy o J. Hradci v letech 1773–1862. Ohlas od Nežárky*, 1933 roč. 53, č. 6, s. [1] a TEPLÝ, F. *Dějiny města Jindřichova Hradce: část kulturní. Díl 2/2*. Jindřichův Hradec: Obec Hradecká, 1936. s. 156.

opět senior P. Claudius.⁹¹ Ani tentokrát nechybělo slavnostní uvítání nového probošta při jeho příchodu do nového sídla.⁹²

K. Bajer ho nazývá „proboštem – světitelem“ pro řadu svěcení, která vykonal v proboštském chrámě.^{93,94} Dne 14. prosince světil 1861 hlavní oltář,⁹⁵ 9. března 1864 oltář sv. Jana Nepomuckého. Asistoval také biskupovi Jirsíkovi 9. června 1860 při svěcení Černínské hrobky – kostela sv. Jakuba.⁹⁶

Podobně jako V. Juhn se staral o zvelebení hlavního chrámu.⁹⁷ Významně přispěl např. na oltář sv. Jana Nepomuckého.⁹⁸ Nechal také vystavět na dosud pronajímané proboštské půdě i zemědělský dvůr ve vsi Stranná u Žirovnice.⁹⁹ Roku 1851 obdržel od Vlastenecko-ekonomické společnosti diplom.¹⁰⁰

Od roku 1848, se začalo jednat o případném návratu jezuitů do Hradce a zřízení jejich chlapeckého semináře (“gymnázium s řečí českou“). Dne 3. 11. 1853 zmiňuje okresní hejtman F. Pivec proboštovo sdělení o souhlasu obce s tímto záměrem.¹⁰¹

⁹¹ Srov. MUK, J. Zápisky rodiny Sudovy o J. Hradci v letech 1773–1862. *Ohlas od Nežárky*, 1933, roč. 53, č. 6, s. [1].

⁹² Suda ve svých vzpomínkách scénu barvitě líčí:… „Tu sobotu přijel, jeli šicové proti němu na koních, ostatní byli v parádě, také z kusů střídali a zvonili všemi zvony. Školní děti také stály v parádě před kostelem a pak na proboštsví přišli ho vítat kaplani oblečení v dalmatika a v pluviury vyšli před kostel s kadidelnicí a s kropáčem, tu ho pokouřili a se pokropil a draží všemi kněžší i františkáni ho vítali“… Srov. MUK, J. Zápisky rodiny Sudovy o J. Hradci v letech 1773–1862. *Ohlas od Nežárky*, 1933, roč. 53, č. 6, s. [1].

⁹³ Zde 30. března 1846 posvětil křížovou cestu, 30. dubna 1852 oltář sv. Kateřiny Sienské, 2. ledna 1859 oltář sv. Anny, Srov. BAJER, K. *Jindřichohradečtí proboštové*. 1995, nepublikováno, s. 8.

⁹⁴ Srov. RULL, F., 1817–1883. Monografie města Hradce Jindřichova. Jindřichův Hradec: A. Landfras a syn, 1875. ISBN nevedeno, s. 176.

⁹⁵ Srov. MIKULÁŠ BOLESLAVSKÝ, J. *Malebný průvodce po Jindřichově Hradci*. Praha: J.R. Vilímek, 1888, s. 36. ISBN nevedeno.

⁹⁶ Srov. BAJER, K. Kulatá výročí roku 2009 v historii naší farnosti. *Acta praepositurae novodomensis*, 2009, roč. neuváděn, [22. 11. 2009], č. 24, s. 2.

⁹⁷ Srov. MIKOVEC, F. B. *Malerisch-historische Skizzen aus Böhmen*. Wien und Olmütz: Eduard Hölzel's Verlag, 1864. ISBN nevedeno.

⁹⁸ Srov. NOVÁK, J. Oltáře v kostele nanebevzetí Panny Marie v Jindřichově Hradci. *Ohlas od Nežárky*, 1898, roč. 28, č. 19, s. 163.

⁹⁹ Srov: TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 290–293.

¹⁰⁰ Kopie v příloze č. III.(s. 67). Viz *DIPLOM* od Die k. k. Patriotisch-Ökonomische Gesellschaft im königreiche Böhmen. Osobní spisy probošta Petra Weebera, SOKA JH, fond Proboštský úřad, karton 10, inv.č. 142, sign 2-1, nečíslováno

¹⁰¹ Nakonec se však ukázalo, že městská rada tuto potřebu necítila. Srov. TEPLÝ, F. *Dějiny města Jindřichova Hradce*:část kulturní. Díl 2/2. Jindřichův Hradec: Obec Hradecká, 1936. s. 234.

Dne 24. dubna 1854 při příležitosti zasnoubení panovníka s bavorskou princeznou Alžbětou asistoval při slavnostním zasazení císařských stromů v sadech, držel zde řeč a poté byla sloužena bohoslužba ve farním kostele.¹⁰²

Byl jmenován biskupem Jirsíkem 22. listopadu 1856 stálým vikářem pro obvod jindřichohradecké farnosti a 26. listopadu arciknězem.¹⁰³

V roce 1857, na závěr padesátého výročí obnovení gymnázia, sloužil 10. listopadu pontifikální mši svatou v hlavním chrámu.¹⁰⁴ Při příležitosti svěcení nového kovového věžního kříže pro rekonstruovaný kostel sv. Jakuba a průvodu s ním dne 24. července 1859 měl probošt Weeber své první české kázání – do této doby kázal vždy německy.¹⁰⁵ I jeho předchůdce ostatně míval česká kázání poslední den v roce.¹⁰⁶

Z 1. ledna 1860 je doložena českobudějovickým biskupem Janem Valeriánem Jirsíkem podepsaná fakulta ke zpovědním absolucím¹⁰⁷

Probošt Weeber vedl dne 24. června 1860 pohřební průvod s pozůstatky rodičů hraběte Eugena Černína do nově zřízené rodinné hrobky v přestavěném kostele sv. Jakuba na návrší proti městu.¹⁰⁸

18. června 1862 byl zvolen členem výboru nově založené jindřichohradecké spořitelny, na jejímž vzniku se podílel, a za tři dny na to i členem jejího ředitelství.¹⁰⁹

¹⁰² Srov. FRICĚ, L. C. Historicko – literární upomínky z dob města Jindřichova Hradce. *Ohlas od Nežárky*, 1880, roč. 10, č. 14, s. 110.

¹⁰³ Viz: fotokopie listu biskupa Jirsíka v příloze č. IV. (s. 68). Osobní spisy probošta Petra Weebera, SOkA JH, fond Proboštský úřad, karton 10, inv.č. 142, sign 2–1, nečíslováno.

¹⁰⁴ Srov. Autor neuveden: Slavnost padesátiletého trvání obnoveného gymnasia zdejšího r. 1857. Vzpomínka z kroniky místní. *Ohlas od Nežárky*, 1898, roč. 25, č. 18, s. 172.

¹⁰⁵ Jindřichův Hradec měl výraznou německou menšinu a v úředním styku se němčina udržovala. Srov. BAJER, K. Kulatá výročí roku 2009 v historii naší farnosti. *Acta praepositurae novodomensis*, 2009, roč. neuváděn, [22. 11. 2009], č. 24, s. 3.

¹⁰⁶ Srov. PRAVDA, F. *Vzpomínky Frant. Pravdy (Vojtěcha Hlinky) na studie gymnasijsní v Hradci Jindřichově r. 1830–1836*. Jindřichův Hradec: Jednota literární, 1887. ISBN neuvedeno, s. 36.

¹⁰⁷ Kopie v příloze č. V. (s. 69). Viz *Authoritate Sedis Apostolicae Delegata*. Osobní spisy probošta Petra Weebera, SOkA JH, fond Proboštský úřad, karton 10, inv.č.142, sign 2-1, nečíslováno.

¹⁰⁸ Srov. TISCHER, F. Hrobky hrabat Černínův z Chudenic. *Ohlas od Nežárky*, 1898, roč. 28, č. 16, s. 81.

¹⁰⁹ Srov. *ÚVODNÍK* Pětadvacetileté jubileum spořitelny jindřichohradecké. *Ohlas od Nežárky*, 1933, roč. 17, č. 29, s. 287.

Kaplany byli za jeho působení výše zmíněný senior Josef Claudius, Josef Zátka a Vilém Platzer¹¹⁰, budoucí kanovník historik Jan Cori, Jan Šrámek, Karel Novotný, Josef Melena, a pozdější kaplan senior Josef Matoušek.¹¹¹

Probošt Weeber zemřel dne 15. června 1864.¹¹² Jako příčina úmrtí je v dobovém tisku uváděna mrtvice. Jeho pohřeb na hřbitov nejsv. Trojice vedl 17. června kanovník a diecézní školní dozorce P. Josef Kuutz.¹¹³

Projevil i výrazné sociální cítění. Po jeho smrti zůstala z jeho majetku ustanovená nadace, z jejíž úroků měli být vždy po třech letech vyplaceni nejděle sloužící čeledín a služka.¹¹⁴

4.3 Josef Zátka

Narodil se dne 13. srpna 1809 ve Velešíně v č. p. 72.¹¹⁵ Jeho otec byl bednář Václav Zátka.¹¹⁶ Jde o člena významného velešínského a později českobudějovického rodu, historikem Mukem podrobně genealogicky zpracovaného.¹¹⁷ Studoval s vyznamenáním gymnázium v Českých Budějovicích a později tamtéž i diecézní seminář¹¹⁸. Po skončení studia v roce 1834 byl patrně,

¹¹⁰ Zátka a Platzer byli pozdější zdejší probošti.

¹¹¹ Srov. Fischer, F. Stručná zpráva o správcích duchovních v Hradci Jindř. *Ohlas od Nežárky*, 1895, roč. 25, č. 3, s. 19.

¹¹² Srov. Autor neuveden. Osobní věstník duchovenský. *Blahověst*, 1864, roč. 14, č. 19, s. 304.

¹¹³ Srov. FRÍČ, L. C. Historicko – literární upomínky z dob města Jindřichova Hradce. *Ohlas od Nežárky*, 1879, roč. 9, č. 23, s. 183–184

¹¹⁴ Její velikost v roce 1878 činila 430 zlatých. Srov. *Autor neuveden*. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1878, roč. 8, č. 51, s. 411–412.

¹¹⁵ Srov. MUK, J. Z kroniky rodu Klavíkova a Zátkova. *Rodokmen, časopis pro rodopis, znakovství a ostatní pomocné vědy historické*, 1948, roč. 3, č. 2, s. 50.

¹¹⁶ Srov. Výpis z matricy kněžského semináře, SOkA JH, fond Kulturně-historický, karton 126, inv.č. 1252, sign30-34, nečíslováno.

¹¹⁷ Srov. na pokračování vycházející studie: MUK, J. Z kroniky rodu Klavíkova a Zátkova. *Rodokmen, časopis pro rodopis, znakovství a ostatní pomocné vědy historické*. 1947, roč. 2, č. 2, s. 36–42, 1947, roč. 2, č. 3, s. 78–84, 1947, roč. 2, č. 4, s. 113–119, 1948, roč. 3, č. 1, s. 16–19, 1948, roč. 3, č. 2, s. 50–54, 1948, roč. 3, č. 3, s. 71–72.

¹¹⁸ Zde byl jeho přítelem František Šuselka, českobudějovický rodák [Franz Schuselka 1811–1886], pozdější vyslanec frankfurtského sněmu. Německý politik a literát. Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 297.

jak bylo tehdy zvykem, rok v tzv. Kněžském domě v Praze. Na kněze byl vysvěcen v Českých Budějovicích biskupem Antonínem Konstantinem Růžičkou dne 13. května 1835.¹¹⁹

Svou kněžskou dráhu začal v Nové Cerekvi již 14. května 1835. Fundačním kaplanem v Jindřichově Hradci se stal 3. června 1836¹²⁰, na vyžádání probošta Vojtěcha Juhna¹²¹. Do města přišel v roce 1838 i jeho strýc Jan Zátka, byl profesorem náboženství na gymnáziu.¹²² Kaplan Josef Zátka dosáhl ve městě velké obliby.¹²³ Zatímco jeho strýc se zasloužil o rozvoj gymnázia, kaplan Zátka měl za podpory probošta Vojtěcha Juhna¹²⁴ zásluhy o rozvoj filiálních škol ve městě.¹²⁵

Z Hradce odchází na místo administrátora do Hořepníku a poté i Neustupova,¹²⁶ kde byl opět velmi populární.¹²⁷ Infulovaným proboštem na uprázdněné místo byl jmenován 10. ledna 1865 a do Jindřichova Hradce se vřele uvítán vrací 1. února 1865. Dne 5. února byl slavnostně instalován generálním

¹¹⁹ Srov. *Výpis z matriky kněžského semináře*. SOKA JH, fond Kulturně-historický, karton 126, inv.č. 1252, sign. 30–34, nečíslováno.

¹²⁰ Srov. *Výpis z matriky diecévního kléru*. SOKA JH, fond Kulturně-historický, karton 126, inv.č. 1252, sign. 30–34, nečíslováno.

¹²¹ Srov. FRÍČ, L. C. Historicko – literární upomínky z dob města Jindřichova Hradce. *Ohlas od Nežárky*, 1879, roč. 8, č. 32, s. 259.

¹²² Jan Zátka (1802–1881) byl horlivý vlastenec a do roku 1848 byl konsistoří oceňován. Poté, co roku 1849 vydal heglovsky laděné „Biblické děje Starého a Nového zákona“, byl církevně vyšetřován. Kniha byla zakázána a byl roku 1859 předčasně pensionován. Srov. MUK, J. Z kroniky rodu Klavíkova a Zátkova. *Rodokmen, časopis pro rodopis, znakovství a ostatní pomocné vědy historické*. 1948, roč. 2, č. 4, s. 113–114.

V roce 1861 byl navržen Sborem pro volby do sněmu zemského za kandidáta, avšak nebyl zvolen. Srov. Autor neveden. Druhý seznam kandidátů na sněm zemský. *Národní listy*. 1861, roč. 1, č. 71, s. [1 – titulní].

¹²³ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 297.

¹²⁴ Zřízené filiální školy nazývali hradečtí Němci „Truczchule“. Srov. TEPLÝ, F. *Dějiny města Jindřichova Hradce*; část kulturní. Díl 2/2. Jindřichův Hradec: Obec Hradecká, 1936. s. 328.

¹²⁵ Spolu s P. Aloisem Řečickým se zasloužili o zřízení dívčí školy ve městě. Srov. FRÍČ, L. C. Historicko – literární upomínky z dob města Jindřichova Hradce. *Ohlas od Nežárky*, 1879, roč. 8, č. 32, s. 259.

¹²⁶ V Neustupově byl administrátorem ve věcech duchovních od 13. října 1845 do 18. listopadu 1846, poté měl stejný úřad i v Neustupově. Tam se stal 3. listopadu prvofarářem. Zastupoval vikáře jistebnického vikariátu a stal se i vikářem. Viz: *Výpis z matriky diecévního kléru*. SOKA JH, fond Kulturně-historický, karton 126, inv. č. 1252, sign. 30–34, nečíslováno.

¹²⁷ O jeho tamější oblibě svědčí i to, že mu byla nabízena kandidatura do sněmu za okresy Votice – Sedlčany. Srov. MUK, J. Z kroniky rodu Klavíkova a Zátkova. *Rodokmen, časopis pro rodopis, znakovství a ostatní pomocné vědy historické*, 1948, roč. 3, č. 2, s. 51.

vikářem p. Dr. Vojtěchem Mokřým.¹²⁸

I zde pokračoval ve své dřívější péči o rozvoj školství ve městě a zasloužil se i o otevření průmyslové školy, v jejímž čele stál z pověření městského zastupitelstva jako ředitel.¹²⁹

Byl zakladatelem spolku Štítý¹³⁰, předsedou a čestným členem učitelského spolku „Budeč jindřichohradecká“¹³¹, členem *Maticе české a Svatoboru*.¹³²

V roce 1866 světl hlavní oltář v chrámu sv. Václava a dva postranní oltáře.¹³³ V roce 1872 znovu posvětl po opravě sousoší nejsv. Trojice na náměstí.¹³⁴

V době své služby přivedl do Hradce na studia na gymnázium i vlastního synovce Theodora Zátka.¹³⁵

Kaplaný za jeho působení jako probošta v Jindřichově Hradci byli senior Josef Matoušek dále Josef Dlouhý a František Kosobud.¹³⁶

Probošt Josef Zátka zemřel v Jindřichově Hradci 20. května 1873.¹³⁷ Pohřeb se konal 23. května. Již den předem bylo tělo zesnulého vystaveno na proboštství.¹³⁸ Pohřební průvod po bohoslužbách vykonaných ve farním chrámu

¹²⁸ Srov. FRICĚ, L. C. Historicko – literární upomínky z dob města Jindřichova Hradce. *Ohlas od Nežárky*, 1880, roč. 10, č. 2, s. 13.

¹²⁹ Viz nekrolog: Autor neuveden. *Ohlas od Nežárky*, 1873, roč. 3, č. 21, s. [1 – titulní].

¹³⁰ Tento spolek jihočeských akademiků na své první valné hromadě v květnu 1873 hovoří o Zátkovi jako o zakladateli spolu v Jindřichově Hradci. Srov. PROCHÁZKA E. Dopisy z Prahy, *Budivoj*, 1873, roč. 9, č. 45, s. [2].

¹³¹ Jednota učitelů „Budeč“ byla založena dne 17. prosince 1870. Josef Zátka měl členské číslo 65. Srov. Balcar J., *Učitelský kalendář na rok 1874*. IV. ročník, Praha, nakladatel Theodor Mourek, 1874, s. 35

¹³² Srov. Autor neuveden. *Ohlas od Nežárky*, 1873, roč. 3, č. 21, s. [1 – titulní].

¹³³ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 298.

¹³⁴ Toto sousoší bylo opraveno pražským sochařem J. Čapkem. Viz.: TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 299.

¹³⁵ Ten vstoupil v roce 1876 do českobudějovického semináře, a později se vrací do Jindřichova Hradce jako katecheta dívčích škol a biskupský notář. Srov. MUK, J. Z kroniky rodu Klavíkova a Zátkova. *Rodokmen, časopis pro rodopis, znakovství a ostatní pomocné vědy historické*, 1948, roč. 3, č. 2, s. 52.

¹³⁶ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 299.

¹³⁷ Příčinou smrti byla otrava krve při cukrovce, jako následek poranění „kuřního oka“. Srov. MUK, J. Z kroniky rodu Klavíkova a Zátkova. *Rodokmen, časopis pro rodopis, znakovství a ostatní pomocné vědy historické*, 1948, roč. 3, č. 2, s. 51.

¹³⁸ Podrobný popis pohřbu srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*,

vedl na hřbitov u nejsv. Trojice českobudějovický kanovník František Vrzák.¹³⁹ Interkalárním administrátorem byl do zvolení nového probošta jmenován kaplan senior Josef Matoušek.¹⁴⁰

4.4 František Vrzák

Další budoucí probošt František Vrzák se narodil 26. srpna roku 1804 v Pošné u Pacova a na kněze byl vysvěcen 24. srpna 1828. Nejprve byl kaplanem v Kamenici nad Lipou a po čtyřech letech se stal na dvanáct let farářem ve svém rodišti – Pošné u Pacova.¹⁴¹

Polovinu svého kněžského působení strávil jako farář v Nové Cerekvi. Zde v roce 1852 posvětil základní kámen školní budovy, kterou v dalším roce vysvětil. Zasadil se rovněž o zvýšení úrovně bohoslužeb a chrámové hudby. Významně přispěl i na sbírku pro přenesení kazatelny do centra farního kostela¹⁴²

V Nové Cerkvi se stal zdatným pedagogem a c. a k. okresním školním inspektorem pelhřimovského okresu. V Cerkvi podpořil také školní knihovnu.¹⁴³

1873, roč. 3, č. 21, s. [2].

¹³⁹ Zajímavý je barvitý popis v *Budivoji* – citujeme: „....,Pohřeb důstojného p. probošta – Přesmutně dojala celé město naše i okolí zpráva o úmrtí milovaného a vůbec velice váženého pana probošta Josefa Zátky. Za 8 let působení svého na osadě jindřichohradecké [od r. 1865] podal zesnulý tolik důkazů dobrosrdečnosti, lásky a vůbec výborných vlastností, že sobě dobytý úcty a lásky všeobecné. Pohřeb jeho dnes odbývaný byl výmluvným svědectvím toho všeho; účastenství tak všeobecné a vřelé slouží občanstvu i zemřelému ke cti. Již dávno před 9 hodinou naplňovaly se chrám a okolí domu proboštského lidstvem. Po 9 hodině hnul se kondukt, jež vedl vys. důstojný kanovník budějovický p. Frant. Vrzák s četnou asistencí. Kněží domácích a vůkolních bylo 45, mezi nimiž arcikněz a čestný kanovník Plattner z Nové Bystřice a jiní hodnostáři, za kněžími šlo 7 kleriků ze zdejšího kláštera Františkánského.Rakev nesli kněží a měšťané. Všecky zdejší školy, učitelstvem, úřady zeměpisné, hraběcí, městské, starostové přemnohých obcí venkovských, všichni spolkové domácí, ostrořtelci, zpěvácký spolek..... účastnili se průvodu smutného, ale i vznešeného..... Nemoc nebožtíkova byla velmi bolestná, sněť nohy pomalu se rozšířil, až konečně zmařila život drahý.“ Viz: Dopisy – z Jindřichova Hradce, *Budivoj*. 1873, roč. 4, č. 44, s. Nečíslována.

¹⁴⁰ Srov. Autor neuveden. *Denní zprávy. Budivoj*, 1873, roč. 9, č. 43, s. [3].

¹⁴¹ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 300.

¹⁴² Podílel se i na pořízení nových varhan a zařízení kůru farního chrámu. K jeho působení v Nové Cerkvi viz: farní kronika *Liber Memorabilium*, která byla založena v roce 1836 Františkem Solberem, kaplanem v Nové Cerkvi, dostupná Farní úřad Nová Cerekev.

¹⁴³ Srov. ŠKRDLE, T. *Zásluhy českého, moravského a slezského duchovenstva o zakládání knihoven, o rozšiřování knih a časopisů po dědinách a městech*. Praha: Cyrilo-methodějské

Po 22 letech byl z Nové Cerekve povolán za kanovníka do Českých Budějovic, kterým byl od 23. 9. 1866.¹⁴⁴ V roce 1869 byl jmenován osobním děkanem a roku 1874 arciknězem tábořského presbyteriálního okresu.¹⁴⁵ Byl zde i členem a přispěvatelem *Matice školské*.¹⁴⁶ Je uváděn jako člen spolku Dědictví Svato-Janské, které vydávalo katolickou náboženskou literaturu.¹⁴⁷

K 1. lednu 1874 byl ustanoven proboštem na uprázdněné místo v Jindřichově Hradci.¹⁴⁸ Do svého nového působiště přijel 28. ledna 1874 odpoledne o 4. hodině.¹⁴⁹ Před farním chrámem byl slavnostně uvítán starostou města a v chrámě, kde byli přítomni duchovní, latinskou řečí administrátora kaplana-seniora Josefa Matouška.¹⁵⁰

Z doby jeho krátkého působení v Jindřichově Hradci vzpomíná dobový tisk na slavnost Vzkříšení,¹⁵¹ květnovou mši za zesnulé členy učitelské jednoty „*Budeč jindřichohradecká*“¹⁵², bohoslužby k zakončení školního roku na gymnáziu,¹⁵³ mši k narozeninám císaře,¹⁵⁴ posvěcení obnoveného kříže před

knihtiskárny [J. Zeman a sp.], 1888, ISBN neuvedeno, s. 80.

¹⁴⁴ Srov. KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*. České Budějovice. Sdružení sv. Jana Neumanna, 1995, ISBN 80-901602-3-9, s. 54.

¹⁴⁵ Srov. Autor nekrologu neuveden. *Ohlas od Nežárky*, 1875, roč. 5, č. 5, s. 33.

¹⁴⁶ Srov. XI. seznam členův a dárcův „*Matice školské*“ v Budějovicích, *Budivoj*, 1873, roč. 9, č. 61, s. 2.

¹⁴⁷ Srov. VOTKA J. Křtitel *Památky staroboleslavské čili prvotní vývoj a význam úcty svatováclavské v Čechách, Zprávy o Dědictví Svato-Janském*, č. 66. Nákladem Dědictví Sv. Jana Nepomuckého, 1879, ISBN neuvedeno, s. 4.

¹⁴⁸ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 300.

¹⁴⁹ Srov. FRIČ, L. C. Historicko – literární upomínky z dob města Jindřichova Hradce. *Ohlas od Nežárky*, 1880, roč. 10, č. 2, s. 13.

¹⁵⁰ Článek v tisku si všímá jeho navzdory věku „čilé mysli a neobyčejné svěžesti tělesného zdraví“ nového probošta. Včetně vzletného projevu starosty viz: Autor neuveden. *Zprávy domácí a z venkova*. Slavný vjezd do města. *Ohlas od Nežárky*, 1874, roč. 4, č. 5, s. 2.

¹⁵¹ Srov. Autor neuveden. *Zprávy domácí a z venkova*. Vzkříšení. *Ohlas od Nežárky*, 1874, roč. 4, č. 15, s. 2.

¹⁵² Srov. Autor neuveden. *Zprávy domácí a z venkova*. Učitelská jednota. *Ohlas od Nežárky*, 1874, roč. 4, č. 20, s. 2.

¹⁵³ Srov. Autor neuveden. Školní rok gymnasia Jindřichohradeckého. *Budivoj*, 1874, roč. 10, č. 63, s. 3.

¹⁵⁴ Srov. Autor neuveden. *Zprávy domácí a z venkova*. Den narození J. V. císaře a krále Františka Josefa. *Ohlas od Nežárky*, 1874, roč. 4, č. 34, s. 2.

vchodem do hlavního kostela a začátek školního roku.¹⁵⁵ Účastnil se rozdělení příspěvků¹⁵⁶ z nadace manželů Třebických,¹⁵⁷ finančně přispěl na vánoční stromek pro hluchoněmé děti a na stromek pro sirotky v ústavu.¹⁵⁸

Jeho pozvánka na mši svatou k příležitosti jmenin císaře, adresovaná městské radě, je psána česky.¹⁵⁹

Probošt František Vrzák zemřel po svém necelém ročním působení v Jindřichově Hradci 22. ledna 1875 v 19 hodin.¹⁶⁰ Zpráva o jeho úmrtí byla citována i v pražském tisku.¹⁶¹ Jeho pohřeb na místní hřbitov u sv. Trojice se konal 25. ledna v 9 hodin dopoledne.¹⁶² Po requiem ve farním chrámu vedl pohřební průvod novobystřický děkan, arcikněz Vojtěch Plattner.¹⁶³

4.5 ThDr. Jan Turner

Narodil se 9. května v Nuzbelách u Tábora.¹⁶⁴ Otec byl důchodním u hraběte Rudolfa Kolovrata-Krakovského. Mládí prožil a do národní školy

¹⁵⁵ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1874, roč. 4, č. 40, s. 2.

¹⁵⁶ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. O slavnosti rozdělování nadac manželů Ignáce a Majdaleny Třebických. *Ohlas od Nežárky*, 1874, roč. 4, č. 31, s. 2.

¹⁵⁷ Ignác Třebický (narozen 1797 v Jindřichově Hradci – zemřel 1864 ve Vídni) byl významný jindřichohradecký rodák, později vídeňský soukenický průmyslník. Svým odkazem 200 000 zlatých, vedle dalších odkazů, založil v Jindřichově Hradci nadaci. Srov. *Výstřižek*. Třebický Ignác, SOKA JH, fond Kulturně-historický, karton 125, inv. č. 1165, Sg. 20–24, nečíslováno. Tato nadace byla jím a jeho manželkou Magdalenou Třebickou určena „pro chudé školní děti, mladé živnostníky, chudé dívky a muže a ženy nevinně v chudobu upadnuvší“. Srov. také: FRIČ, L. C. Historicko – literární upomínky z dob města Jindřichova Hradce. *Ohlas od Nežárky*, 1878, roč. 8, č. 26, s. 212.

¹⁵⁸ Srov. Autor neuveden. Denní zprávy. *Budivoj*, 1873, roč. 9, č. 103, s. [2].

¹⁵⁹ Viz také příloha č. VI. (s. 70): *Dopis městské radě*. SOKA JH, fond Kulturně-historický, karton 122, inv. č. 1167, sign 20–24, nečíslováno.

¹⁶⁰ Srov. Autor nekrologu neuveden. *Ohlas od Nežárky*, 1875, roč. 5, č. 5, s. 33.

¹⁶¹ Srov. Autor neuveden. Zprávy z Prahy a venkova. *Pražský denník*, 1875, roč. 10, č. 20, s. 2.

¹⁶² Srov. v příloze č. VII. (s. 71): *Úmrtí oznámení*. SOKA JH, fond Kulturně-historický, karton 122, inv. č. 1167, sign 20–24, nečíslováno.

¹⁶³ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. Pohřeb vysocedůstojného pana probošta P. Fr. Vrzáka. *Ohlas od Nežárky*, 1875, roč. 5, č. 5, s. 33–34.

¹⁶⁴ Nuzbely [také Nužbel, Nužbely, Nužbly, Nuzbly [cit. 7. 12. 2009]]. Srov. Oficiální stránky obce Radenín [online]. Dostupné na internetu: <<http://www.radenin.cz/nuzbely/nuzbely.htm>> Jde o malou ves s 25 domy, dnes část obce Radenín.

chodil v Radeníně a v Hrobech. Poté navštěvoval německou hlavní školu v Jindřichově Hradci. Středoškolská studia absolvoval na zdejším gymnáziu, filosofii a teologii absolvoval v Českých Budějovicích. Vzhledem k tomu, že biskupský stolec v Českých Budějovicích byl v té době po úmrtí biskupa Lindauera uprázdněn, přijal svátost kněžství v Praze dne 29. srpna 1850.¹⁶⁵

První místo působení Jana Turnera jako kněze bylo v Nové Cerekvi. Nastoupil tam jako kaplan dne 16. prosince 1850.¹⁶⁶ Duchovním správcem této farnosti byl v té době František Vrzák, budoucí jindřichohradecký probošt. Z dobového tisku se dozvídáme, že kaplan Turner se ve svém působišti šlechetně projevil podporou místní školní knihovny. Věnoval ji řadu svých vzácných knih.¹⁶⁷ K 12. květnu 1858 je ustanoven kurátem katedrálního kostela v Českých Budějovicích¹⁶⁸, kde se připravoval na doktorát teologie.¹⁶⁹ Profesorem biblického studia Nového Zákona na teologickém ústavu v Českých Budějovicích se stává 29. března 1859.¹⁷⁰ Promován doktorem bohosloví je na Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze 14. června 1862.¹⁷¹ V témže roce je jmenován prosynodálním examinátorem.¹⁷² Profesorem pedagogiky v českobudějovickém semináři se pak stává od 1. října 1863.¹⁷³

V roce 1872 je jmenován skutečným radou biskupské konzistoře.¹⁷⁴ Rektorem budějovického biskupského kněžského semináře je jmenován 1. října

¹⁶⁵ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 300.

¹⁶⁶ Srov. Autor neuveden. *Denní zprávy, Budivoj*, 1878, roč. 14, č. 54, s. [2].

¹⁶⁷ Srov. ŠKRDLE, T. *Zásluhy českého, moravského a slezského duchovenstva o zakládání knihoven, o rozšiřování knih a časopisů po dědinách a městech*. Praha: Cyrilo-methodějské knihtiskárny (J. Zeman a sp.), 1888. ISBN neuvedeno, s. 80.

¹⁶⁸ Srov. Autor neuveden. *Osobní věstník duchovenský. Blahověst*. 1858, roč. 4, č. 3, s. 248.

¹⁶⁹ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 300.

¹⁷⁰ Srov. Autor neuveden. *Denní zprávy, Budivoj*, 1878, roč. 14, č. 54, s. [2].

¹⁷¹ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 300.

¹⁷² Prosynodální examinátor mohl být jmenován diecézním biskupem, pokud počet examinátorů poklesl pod tridentským koncilem stanovené minimum šesti. Na rozdíl od synodálních nebyli voleni synodem. Srov. HERBERMANN, CH. G. a kol. *The Catholic Encyclopedia*. Vol. 5. New York, The Encyclopedia Press, Inc., 1909, s. 676. Dostupné i na internetu: <http://oce.catholic.com/index.php?title=Synodal_Examiners>

¹⁷³ Srov. Autor neuveden. *Denní zprávy, Budivoj*, 1878, roč. 14, č. 54, s. [2].

¹⁷⁴ Srov. Autor neuveden. *Osobní věstník duchovenský. Blahověst*, 1872, roč. 22, č. 6, s. 96.

1873¹⁷⁵ a působil v této funkci necelé 2 roky.

Byl velmi plodným autorem řady odborných příspěvků v *Časopise katolického duchovenstva*.¹⁷⁶ V roce 1872 vydal i monografii na tehdy čerstvé téma papežské neomylnosti.¹⁷⁷ Knihami přispěl roku 1866 na farní knihovnu pro českou osadu v St. Louis v USA.¹⁷⁸ Podporoval také vydávání duchovní literatury, což vyplývá z jeho členství v spolku „*Dědictví svatého Prokopa*“, které vydávalo katolickou náboženskou literaturu.¹⁷⁹

Jindřichohradeckým proboštem je jmenován 20. července 1875 po půlroční sedisvakanci tohoto úřadu.¹⁸⁰ Při svém odchodu se s Českými Budějovicemi dokonce loučí formou výrazného inzerátu.¹⁸¹ Do města přijel 7. srpna a byl již v Kardašově Řečici slavnostně uvítán deputací, která mu vyjela naproti.¹⁸² Při promluvě, po uvítání starostou a kaplanem seniorem Matouškem, připomněl svá studentská a ministrantská léta ve zdejších městě a v chrámu.¹⁸³ Při příležitosti svého nastoupení předal městské radě 100 zlatých pro chudé.¹⁸⁴

Jsou doloženy bohoslužby při společensky významných příležitostech – mše k narozeninám císaře¹⁸⁵ a k jeho jmeninám,¹⁸⁶ k jmeninám císařovny,¹⁸⁷

¹⁷⁵ Srov. Autor neuveden. V biskupství Budějovickém. Vyznamenán jest: *Blahověst*, 1873, roč. 23, č. 29, s. 464.

¹⁷⁶ Zde publikoval v letech 1865–1871 (s nejvyšší frekvencí v letech 1867–1869) celkem 26 článků na novozákonní témata. Jejich přehled uvádí Tischer – srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 301, též srov.: KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*. České Budějovice, Sdružení sv. Jana Neumanna, 1995, ISBN 80-901602-3-9, s. 94.

¹⁷⁷ Jde o knížku: TURNER, J. *Důkazy pro úřednou neomylnost papežovu*. Praha: Nákladem A.G. Steinhausera, 1872 [na zevní obálce 1873], ISBN neuvedeno.

¹⁷⁸ Srov. Autor neuveden. Zprávy místní a z venkova, *Budivoj*, 1866, roč. 2, č. 33, s. [3].

¹⁷⁹ Srov. SUŠIL F., *Evangelium svatého Jana, Seznam všech Pt. p.p. zadavatelův, údivů a účastníkův Dědictví sv. Prokopa od vzniku téhož dědictví r. 1861 až do 1. prosince 1867*. Dědictví sv. Prokopa, 1867, ISBN neuvedeno, s. 323.

¹⁸⁰ O významu tohoto úřadu svědčí i oznámení v celostátním prestižním deníku – viz Autor zprávy neuveden. *Národní listy*. 1875, roč. 15, č. 191, s. [2].

¹⁸¹ Srov. inzerát. *Budivoj*. 1875, roč. 11, č. 63, s. [4].

¹⁸² Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. Nový probošt p. Dr. Jan Turner. *Ohlas od Nežárky*, 1875, roč. 5, č. 33, s. 262–263.

¹⁸³ Srov. autor neuveden. Drobné zprávy. *Budivoj*, 1875, roč. 11, č. 66, s. [2].

¹⁸⁴ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. Veleduštojný p. probošt. *Ohlas od Nežárky*, 1875, roč. 5, č. 33, s. 263.

¹⁸⁵ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. Narozeniny J. V. Císaře pána. *Ohlas od*

k sňatku hraběte Černína.¹⁸⁸ Účastnil se i vypisování konkurzu nadace pro chudé a počestné nevěsty.¹⁸⁹

Probošt Turner byl kromě svých duchovních povinností, vyplývajících z významného úřadu, také veřejně činný. To dokládá jeho účast na kulturních a společenských akcích Jindřichova Hradce. Vstoupil do zpěváckého spolku „Černín“¹⁹⁰, do zdejšího spolku akademiků „Štítý“¹⁹¹, kandidoval¹⁹² a byl zvolen do obecního zastupitelstva v roce 1876.¹⁹³ Jeho dochovaná korespondence městské a školní radě je vedena v češtině.¹⁹⁴

Jindřichohradeckými kaplany za jeho působení byli senior Josef Matoušek, Josef Dlouhý a František Kosobud.¹⁹⁵

Ještě 2 měsíce před smrtí je Turner podepsán pod výzvou již dříve zmíněné nadace manželů Třebických.¹⁹⁶ Zemřel o šesté hodině dne 4. července 1878.¹⁹⁷ I jeho úmrtí bylo připomenuto v celostátním deníku.¹⁹⁸ Pohřeb se konal

Nežárky, 1875, roč. 5, č. 34, s. 271.

¹⁸⁶ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. Jmeniny J. V. Císaře pána. *Ohlas od Nežárky*, 1875, roč. 5, č. 41, s. 326.

¹⁸⁷ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. Jmeniny J. V. císařovny Alžběty. *Ohlas od Nežárky*, 1877, roč. 7, č. 47, s. 391.

¹⁸⁸ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. Sňatek vysoce urozeného pána Eugena Černína. *Ohlas od Nežárky*, 1876, roč. 6, č. 4, s. 139.

¹⁸⁹ Tuto nadaci založil pro chudé a počestné nevěsty soběslavský děkan P. Nikodem Matoušek. Srov. Inzerát Vypsání konkursu na nadaci pro nevěsty. *Ohlas od Nežárky*, 1877, roč. 7, č. 15, s. 128.

¹⁹⁰ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. Co zakladatel. *Ohlas od Nežárky*, 1876, roč. 6, č. 9, s. 67.

¹⁹¹ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. Štítý. *Ohlas od Nežárky*, 1878, roč. 8, č. 4, s. 28.

¹⁹² Srov. Autor neuveden. Ctění spoluobčané. *Ohlas od Nežárky*, 1876, roč. 6, č. 48, s. [387 - titulní].

¹⁹³ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. Výsledek volby nového obecního zastupitelstva. *Ohlas od Nežárky*, 1876, roč. 6, č. 49, s. 401.

¹⁹⁴ Srov. Dopis městské radě, SOkA JH, fond Kulturně-historický, karton 125, inv. č. 1165, Sg. 20–24, nečíslováno

¹⁹⁵ Srov. kaplanské úmrtní oznámení (viz příloha č. VIII., s. 72.), SOkA JH, fond Kulturně-historický, karton 125, inv. č. 1165, Sg. 20–24, nečíslováno

¹⁹⁶ Výzva byla zveřejněna 4. 5. 1878. Srov. inzerát *Ohlas od Nežárky*, 1878, roč. 8, č. 18, s. 150.

¹⁹⁷ Jako příčina je uvedeno „ochrnutí plic“. Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 301

¹⁹⁸ Srov. autor zprávy neuveden. Telegramy „Národních listů“. *Národní listy*, 1878, roč. 18, č. 167,

6. července v 9 hodin. Po zádušních hodinkách a rekviem vedl pohřební průvod, jako vždy směřující na hřbitov sv. Trojice, českobudějovický kapitulní děkan Jan Šavel. Zde byl zemřelý probošt uložen vedle bývalého probošta, a svého prvního faráře, Františka Vrzáka.¹⁹⁹ Zesnulý ve své závěti pamatoval odkazem např. i na *Matici školskou*.²⁰⁰

4.6 Vilém Platzer

Narodil se v německy hovořící rodině 21. června 1821 v Šimanově dvoře u Stráže nad Nežárkou. Gymnázium studoval v Jindřichově Hradci, kam se jeho otec přestěhoval. Filozofii a teologii studoval v Českých Budějovicích, kde získal kněžské svěcení. Na své první místo nastoupil domů do Jindřichova Hradce, kde byl 4 roky kaplanem u probošta Weebera.²⁰¹ Zde se za přispění MUDr. Josefa Procházky naučil česky.²⁰² Poté zastával pouhých 6 měsíců místo administrátora v Hůrkách²⁰³ a v roce 1849 se stal farářem v německé vsi Blažejov (Blauenschlag). V době svého působení v Blažejově byl zvolen 15. března 1861 poslancem českého sněmu.²⁰⁴ Následně byl i jmenován osobním farářem.²⁰⁵ Po 21 letech služby v Blažejově se roku 1870 stal farářem v Novém Etinku.²⁰⁶ V době působení v této farnosti byl jmenován biskupským notářem.²⁰⁷

Je nepochybné, že V. Platzer měl velké politické ambice již v době svého

s. [3].

¹⁹⁹ Srov. Autor neuveden. Nekrolog. *Ohlas od Nežárky*, 1878, roč. 8, č. 28, s. 226.

²⁰⁰ Srov. Autor neuveden. Denní zprávy. *Budivoj*. 1878, roč. 14, č. 58, s. [2].

²⁰¹ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 302.

²⁰² Po letech je charakterizován jako upřímný Čech. Srov. Autor neuveden. Denní zprávy. *Budivoj*. 1878, roč. 14, č. 100, s. [3].

²⁰³ Dříve byla tato dnešní ves hornickým městečkem s německy mluvícím obyvatelstvem [německý název Adamsfreiheit]

²⁰⁴ Byl zvolen za venkovské obce okresu Jindřichův Hradec, Lomnice, Třeboň, Nová Bystřice namísto navrženého bývalého jindřichohradeckého katechety Jana Zátky. Srov. Autor neuveden. Poslancové pro český sněm. *Národní listy*. 1861, roč. 1, č. 79, s. [2].

²⁰⁵ Srov. Osobní věstník duchovenský, *Blahověst*, 1864, roč. 14, č. 8, s. 128.

²⁰⁶ Nynější název města je Nová Včelnice. K jeho ustanovení farářem srov. Osobní věstník duchovenský, *Blahověst*, 1870, roč. 20, č. 10, s. 160.

²⁰⁷ Srov. Autor neuveden. Osobní věstník duchovenský. *Blahověst*, 1876, roč. 26, č. 30, s. 408.

prvého samostatného pôsobení jako farář v Blažejově. Jako politik byl zřejmě úspěšný a populární, protože v této politické činnosti úspěšně pokračoval. V letech 1867,²⁰⁸ 1872,²⁰⁹ a 1876²¹⁰ uspěl v zemských volbách a v roce 1874 byl dokonce zvolen do říšské rady.²¹¹ Znovu uspěl ve volbách v roce 1879 již jako probošt, jak dokládá dochovaný volební certifikát.²¹² Angažoval se i v místní politice – v roce 1870 je potvrzen jako starosta jindřichohradeckého okresního zastupitelstva.²¹³ V Novém Etinku byl v letech 1875 až 1880 starostou sboru dobrovolných hasičů²¹⁴ i čestným občanem obce a čestným členem sboru dobrovolných hasičů.²¹⁵

Císařským rozhodnutím z 2. prosince 1878²¹⁶ byl na návrh biskupa Jirsíka²¹⁷ jmenován proboštem v Jindřichově Hradci.²¹⁸ Ve městě byl přivítán 31. ledna 1879 v 16 hodin.²¹⁹

Poprvé konal svůj úřad s mitrou při pohřbu mladého kněze 11. února 1879.²²⁰ Roku 1879 byl jmenován skutečným biskupským konsistorním radou

²⁰⁸ Srov. Autor neuveden. Volby do sněmu v skupení venkovských obcí. *Národní listy*, 1867, roč. 7, č. 25, s. [1 – titulní].

²⁰⁹ Srov. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1872, roč. 2, č. 16, s. [2].

Po těchto volbách [tzv. „chabrusových“] se připojil k poslancům, kteří podepsali deklaraci, odmítající svou účast na sněmu, a tím zahájili pasivní resistenci. Srov. Stenografická zpráva o XX. sezení prvního výročního zasedání sněmu českého od roku 1872, odbývaném dne 29. listopadu 1872. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. [cit. 11. 12. 2009] Dostupné na internetu: <<http://snemovna.cz/eknih/1872skc/1/stenprot/020schuz/s020001.htm>>.

²¹⁰ Srov. Autor neuveden. Volby do sněmu zemského. *Ohlas od Nežárky*, 1876, roč. 6, č. 9, s. 67.

²¹¹ Srov. Autor neuveden. Výsledky voleb do říšské rady z obcí venkovských, *Národní listy*. 1874, roč. 14, č. 228, s. [1 – titulní].

²¹² Viz v příloze č. IX. (s. 73). *Volební certifikát*, SOKA JH, fond Proboštský úřad, karton 64, inv. č. 225, sign 1/b, nečíslováno

²¹³ Srov. Autor neuveden. Denní zprávy. *Budivoj*. 1870, roč. 6, č. 69, s. [4].

²¹⁴ Srov. Autor neuveden. Historie sboru. [cit. 11. 12. 2009] Dostupné na internetu: <<http://www.sdhvcelnice.net/o-nas/>>

²¹⁵ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1878, roč. 8, č. 22, s. 179.

²¹⁶ Srov. Autor neuveden. Drobné zprávy. *Našinec*. 1878, roč. 10, č. 147, s. [2].

²¹⁷ Autor neuveden. Denní kronika. *Posel z Prahy*. 1878, roč. neuveden, č. 301, s. [2].

²¹⁸ Srov. Autor neuveden. *Národní listy*. 1878, roč. 18, č. 300, s. [3].

²¹⁹ Srov. FRIČ, L. C. Historicko – literární upomínky z dob města Jindřichova Hradce. *Ohlas od Nežárky*, 1879, roč. 9, č. 48, s. 386.

²²⁰ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1879, roč. 9, č. 7, s. [1 – titulní].

a biskupským vikářem v jindřichohradeckém okrese.²²¹

Jindřichohradecký tisk připomíná z jeho další činnosti např. svěcení „studentského praporu gymnasistů“.²²² V Jindřichově Hradci se jako člen obecního zastupitelstva zasazoval o přivedení železniční dráhy k městu.²²³ Pro další budoucnost a hospodářskou prosperitu města, jemuž se vyhnula trať na Vídeň, šlo o zásadní rozvojový krok. Také se v této souvislosti účastnil založení komise pro volbu nové příjezdové silnice k nádraží, které bylo umístěno dále od centra města.²²⁴

Ani probošt Platzzer se nevyhýbal dobovým sociálním aktivitám. Je opakovaně podepsán pod výzvou na konkurz k výše zmíněné nadaci založené soběslavským děkanem Nikodémem,²²⁵ stejně i k nadaci manželů Třebických.²²⁶ Byl zřejmě i dosti společensky aktivní, což dokládá i jeho návštěva hasičského plesu.²²⁷

Byl „skutečným členem“ Ústřední matice školské²²⁸ a přispíval jí „svatováclavským darem“.²²⁹ Poskytoval peníze i na řadu jiných účelů. Například na sbírku určenou ve prospěch nového vybudování vyhořelého Národního divadla,²³⁰ jindy zas věnoval několik předmětů městskému museu.²³¹

Jeho korespondence s městskou radou byla psána správnou češtinou, na

²²¹ Srov. Osobní věstník duchovenský, *Blahověst*, 1879, č. 2, roč. 29, s. 32.

²²² Stalo se tak 25. 6. 1880. Srov. PROKOP, R. Z historie studentského praporu. *Jindřichohradecký zpravodaj*, 2007, roč. neuveden, č. 4, s. 10.

²²³ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. Poslední zasedání obecního zastupitelstva. *Ohlas od Nežárky*, 1883, roč. 13, č. 51, s. 414.

²²⁴ Srov. STREJČEK, F. *Jindřichův Hradec let osmdesátých. Vzpomíná Ferdinand Strejček*. Jindřichův Hradec: Tiskem a nákladem A. Landfrasa Syna, 1916. ISBN neuvedeno, s. 97.

²²⁵ Srov. např. Oznamovatel. Inzerát Vypsání konkursu na nadací pro nevěsty. *Ohlas od Nežárky*, 1888, roč. 18, č. 12, s. 94. K samotné nadaci viz pozn. č. 189.

²²⁶ Srov. PLATZER, V. Návěští. *Ohlas od Nežárky*, 1879, roč. 9, č. 21, s. 172.

²²⁷ Srov. Autor neuveden. Návěští. *Ohlas od Nežárky*, 1879, roč. 9, č. 8, s. 58.

²²⁸ Srov. Autor neuveden. Z místního odboru „Ústřední Matice školské. *Ohlas od Nežárky*, 1884, roč. 14, č. 27, s. [1 – titulní].

²²⁹ Srov. Autor neuveden. Ze zdejšího místního odboru „Ústřední Matice školské. *Ohlas od Nežárky*, 1886, roč. 16, č. 43, s. 372.

²³⁰ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. Příspěvky. *Ohlas od Nežárky*, 1881, roč. 11, č. 34, s. 286.

²³¹ Srov. Autor neuveden. Díky příznivcům městského musea. *Ohlas od Nežárky*, 1882, roč. 12, č. 47, s. 422.

konzistoř psal za svého pobytu v Jindřichově Hradci jak česky, tak i německy.²³²

Kaplany za jeho působení v Hradci byl i nadále kaplan senior Josef Matoušek, Josef Dlouhý a František Kosobud, nově k nim přibyl od roku 1887 Jan Čáp.²³³

Zemřel náhle 27. října 1888.²³⁴ Pohřeb se konal 30. října v 10 hodin. Vedl jej infulovaný děkan českobudějovické kapituly a generální vikář Vilém Králík.²³⁵ Po jeho smrti si na zasedání okresního zastupitelstva připomínali jeho naprosto stejný přístup jak k Čechům, tak i k Němcům.²³⁶

4.7 ThDr. Josef Hoffmann

Narodil se 21. března v Soběslavi. Gymnázium studoval v Jindřichově Hradci, Písku a Praze, kde také v roce 1855 maturoval. Vstoupil do českobudějovického semináře. Na kněze byl vysvěcen 17. července 1859.²³⁷ Nejprve nastoupil jako kaplan ve Stráži nad Nežárkou respektive v Mlácích,²³⁸ a po roce začíná ve Vídni studium v Ústavu pro vyšší vzdělávání kněží u sv. Augustina. Titulu doktora teologie zde dosáhl 1. července 1874.²³⁹

ThDr. Hoffmann byl všestranně vzdělán a měl i pedagogické nadání. Zpočátku byl suplujícím profesorem církevních dějin v kněžském semináři

²³² Srov. *Texty dopisů*, SOKA JH, fond Proboštský úřad, karton 64, inv. č. 225, sign 1/b, nečíslováno

Stojí za povšimnutí, že již v době svého působení v Novém Etinku, se v německy psaných materiálech podepisoval českým křesťanským jménem s „V“ a čárkou nad „e“.

²³³ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 302.

²³⁴ Jako příčinu jeho náhlé smrti uvedl ohledávající lékař „ochrnutí srdce“, viz zápis v matrice zemřelých: *Digitální archiv. Státní oblastní archiv v Třeboni* (dále jen SOA Třeboň).

. *Knihy zemřelých za léta 1886–1889*, kniha č. 63, s. 83 [cit. 12. 12. 2009] Dostupné na internetu: <<http://digi.ceskearchivy.cz/view.php?doctree=1nrje&id=4400&menu=3&search=&dates=&se archetype=searchtype&menu=3&searcharch=searcharch&page=85>>

²³⁵ Srov. Autor neuveden. *Národní politika*, 1888, roč. 6, č. 305, s. [2].

²³⁶ Srov. Autor neuveden. *Zprávy domácí a z venkova. Ohlas od Nežárky*, 1889, roč. 19, č. 2, s. 51.

²³⁷ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 302.

²³⁸ Srov. Autor neuveden. *Denní zprávy. Budivoj*, 1870, roč. 7, č. 80, s. [3].

²³⁹ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 302.

v Českých Budějovicích. V roce 1865 byl jmenován skutečným profesorem církevního dějepisu²⁴⁰ a byl ustanoven ředitelem chlapeckého „malého semináře“.²⁴¹ Následně se stal inspektorem tohoto ústavu a od roku 1875 přednášel církevní právo.²⁴² Jako rektor bohosloveckého semináře působil od 15. července 1884.²⁴³ V roce 1878 je publikačně činný – vydává svou monografii o českobudějovickém studentském semináři.²⁴⁴

Roku 1870 se stal biskupským notářem.²⁴⁵ V roce 1886 byl jmenován čestným kanovníkem.²⁴⁶ Dne 30. listopadu 1888 byl vyznamenán papežským řádem „*Pro ecclesia et pontifice*“.²⁴⁷ Za svého působení v Českých Budějovicích pomáhal v počesťování města svou činností v České Besedě.²⁴⁸

Jindřichohradeckým proboštem byl jmenován 22. února 1889²⁴⁹ rozhodnutím císaře Františka a Josefa I.²⁵⁰ Do města přijel 24. dubna v 16 hodin a byl přivítán deputací v čele se starostou Dr. Naxerou, ostrostřelci zahranou hymnou „Kde domov můj“ a v chrámu duchovenstvem.²⁵¹ Slavnostní instalaci provedl budějovický biskup dr. Martin Říha 28. dubna 1889.²⁵²

Z jeho působení se uvádí například mše k narozeninám císaře,²⁵³ svěcení

²⁴⁰ Srov. Autor neuveden. Osobní věstník duchovenský. *Blahověst*, 1865, roč. 15, č. 9, s. 144.

²⁴¹ Srov. Autor neuveden. Místní zprávy. Věstník duchovenstva diecése budějovické. *Budivoj*, 1864, roč. 1, č. 19, s. [3].

²⁴² Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 302.

²⁴³ Autor neuveden. *Národní listy*, 1884, roč. 24, č. 288, s. [4].

²⁴⁴ Srov. HOFFMANN, J. *Studentský Seminář v Českých Budějovicích, k pětadvacetiletému jubileu trvání jeho*. V Budějovicích: nakladatel neuveden, tisk biskupské knihtiskárny Hynka Wolfa v Budějovicích, 1878, ISBN neuveden.

²⁴⁵ Autor neuveden. Osobní věstník duchovenský. *Blahověst*, 1870, roč. 20, č. 28 s. 447.

²⁴⁶ Autor neuveden. Osobní věstník duchovenský. *Blahověst*, 1886, roč. 36, č. 12, s. 192.

²⁴⁷ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 303.

²⁴⁸ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1889, roč. 19, č. 10, s. 75.

²⁴⁹ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 302.

²⁵⁰ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1889, roč. 19, č. 10, s. 75.

²⁵¹ Srov. Autor neuveden. *Ohlas od Nežárky*, 1889, č. 17, roč. 19, s. [131 – titulní].

²⁵² Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 302.

²⁵³ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1889, roč. 19, č. 34, s. [269 – titulní].

kaple a oltáře v Buku;²⁵⁴ zúčastnil se s biskupem Říhou biřmování v Kardašově Řečici,²⁵⁵ vysvětil nový městský chorobinec,²⁵⁶ v roce 1891 posvětil pomník profesora jindřichohradeckého gymnázia na hřbitově nejsv. Trojice prof. Josefa Steinhausera.²⁵⁷

Titulem domácího papežského preláta byl vyznamenán 20. dubna 1892.²⁵⁸ Byl jmenován 28. dubna 1892 biskupským vikářem a náboženským komisařem pro c. k. vyšší gymnázium. Dne 2. prosince 1898 obdržel Řád železné koruny III. třídy.²⁵⁹

Významné byly i jeho veřejné a dobročinné aktivity. Byl zvolen roku 1897 do městského zastupitelstva.²⁶⁰ Pokračoval v tradici vypisování výše zmíněných nadací manželů Třebických,²⁶¹ Nikodemské nadace.²⁶² Zúčastnil se loučení s přesunutým vojenským útvarem,²⁶³ výletu *Jednoty vzájemně se podporujících řemeslníků a živnostníků*,²⁶⁴ podporoval činnost *Jednoty katolických tovaryšů*.²⁶⁵ Když došlo ke katastrofě v přeštickém okrese, zúčastnil se vypsání sbírky,²⁶⁶ na

²⁵⁴ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1893, roč. 23, č. 45, s. 356.

²⁵⁵ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1895, roč. 25, č. 19, s. 184.

²⁵⁶ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1898, roč. 28, č. 50, s. 430.

²⁵⁷ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. Svěcení pomníku prof. Jos. Steinhausera. *Ohlas od Nežárky*, 1891, roč. 21, č. 39, s. 311.

²⁵⁸ Viz papežský dekret v příloze č. X. (s. 74), kde je uveden rok 1891. SOKA JH, fond Proboštský úřad, karton 5, inv. č. 5, sign A/5, nečíslováno, Srov. též TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 303.

²⁵⁹ Stalo se tak při příležitosti padesátiletého jubilea panování císaře Františka Josefa I. Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 303.

²⁶⁰ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. Výsledek volby. *Ohlas od Nežárky*, 1897, roč. 27, č. 52, s. [459 – titulní].

²⁶¹ Srov. z několika např. HOFFMANN, J. Návěští. *Ohlas od Nežárky*, 1889, roč. 19, č. 20, s. 160.

²⁶² Srov. HOFFMANN, NAXERA. Vypsání konkursu na Nikodemskou nadaci pro nevěsty. *Ohlas od Nežárky*, 1894, roč. 23, č. 8, s. 53.

²⁶³ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1895, roč. 19, č. 41, s. 328.

²⁶⁴ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1891, roč. 21, č. 26, s. 206.

²⁶⁵ Jinak nazýváno po zakladateli Kolpingovo hnutí. Navštívil jejich výlet, opakovaně pro ně sloužil pontifikální mše svaté. Srov. např. Autor neuveden. Výlet jednoty katol. tovaryšů. *Ohlas od Nežárky*, 1895, č. 19, roč. 23, s. 227 a autor neuveden. Jubilejní slavnost spolku katol. tovaryšů. *Ohlas od Nežárky*, 1896, roč. 26, č. 27, s. 252.

²⁶⁶ Šlo o následky průtrže mračen se škodami na lidech i majetku. Srov. HOFFMANN, J., NAXERA, JÍČÍNSKÝ Provolání. *Ohlas od Nežárky*, 1889, roč. 19, č. 22, s. [171 - titulní].

kteřou vřznamně přispěl.²⁶⁷ Je uveden i jeho příspěvek na sbírku pro vyhořelé v Německém Malíkově²⁶⁸ a dar pro chudé děti u příležitosti vánočního stromku.²⁶⁹ Věnoval svou pozornost opakovaně i Pokračovací škole průmyslové.²⁷⁰

V době jeho působení ve funkci probošta pokračovali v Jindřichově Hradci jako kaplani senior Josef Matoušek, František Kosobud a Jan Čáp. Nově přibyli Šimon Pokoj, Karel Papež²⁷¹ a Josef Šmejkal.

Probošt Hoffmann zemřel 22. prosince 1899 v ranních hodinách²⁷² s ohledávací diagnózou úplavice.²⁷³ Jeho pohřeb na hřbitov nejsv. Trojice se konal 26. prosince v 16 hodin²⁷⁴ a vedl jej českobudějovický biskup dr. Martin Josef Říha.

Po jeho úmrtí vedl farnost opět kaplan senior Josef Matoušek, tentokráté *in spiritualibus*, zatímco Josef Šmejkal byl administrátorem *in temporalibus*.²⁷⁵

4.8 ThDr. Alois Jiráek

Narodil se 29. ledna 1848 v chudé rodině v Černovicích u Tábora.

²⁶⁷ Přispěl částkou 40 zlatých. Srov. Autor neveden. Příspěvky na povodní poškozene v Přešticku. *Ohlas od Nežárky*, 1889, roč. 19, č. 27, s. 215.

²⁶⁸ Dnes se ves jmenuje Malíkov nad Nežárkou. Srov. Autor neveden. Zprávy domácí a z venkova. Podrobný seznam lidumilných dárcův. *Ohlas od Nežárky*, 1892, roč. 22, č. 18, s. 146.

²⁶⁹ Srov. HILGARTNEROVÁ, M. Zasláno. *Ohlas od Nežárky*, 1895, roč. 25, č. 51, s. 497.

²⁷⁰ Srov. Autor neveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1897, roč. 27, č. 20, s. 189 a *Ohlas od Nežárky*, 1899, roč. 29, č. 21, s. 176.

²⁷¹ Kaplan Karel Papež zde působil po vysvěcení jen rok a půl a 10. 3. 1895 umírá ve věku 27 let na plicní tuberkulosu. Viz zápis v matrice zemřelých: *Digitální archiv SOA Třeboň. Kniha zemřelých, za léta 1886–1889*, kniha č. 63. s. 1 [cit. 15. 12. 2009]. Dostupné na internetu: <http://digi.ceskearchivy.cz/index_main.php?lang=cs&menu=3&id=4401>

²⁷² Srov. Úmrtí oznámení. *Ohlas od Nežárky*, 1899, roč. 29, č. 52, s. 442.

²⁷³ Viz zápis v matrice zemřelých: *Digitální archiv SOA Třeboň. Kniha zemřelých, za léta 1886–1889*, kniha č. 64. s. 138, [cit. 15. 12. 2009] Dostupné na internetu: <http://digi.ceskearchivy.cz/index_main.php?lang=cs&menu=3&id=4401>

²⁷⁴ Srov. Úmrtí oznámení. *Ohlas od Nežárky*, 1899, roč. 29, č. 52, s. 442.

²⁷⁵ Toto rozdělení administrace na duchovní a ostatní činnost bylo snad zvoleno vzhledem k věku dlouholetého kaplana seniora J. Matouška – bylo mu již 78 let. Srov. Autor neveden. Věstník duchovenský. *Ohlas od Nežárky*, 1900, roč. 30, č. 3, s. [17- titulní].

Gymnázium studoval v Jindřichově Hradci, kde maturoval roku 1868. Pokračoval ve studiu teologie v Českých Budějovicích, kde byl 14. července 1872 vysvěcen na kněze biskupem Jirsíkem.²⁷⁶ Jeho kariéra se dosti podobá jeho předchůdci. Po vysvěcení nastoupil jako kaplan do Počátek.²⁷⁷ Odtud nakrátko odchází do vídeňského ústavu pro vyšší vzdělávání kněží u sv. Augustina, kde studuje v letech 1873–1874 a později, 26. října 1877, promuje na vídeňské universitě, kde získává titul doktora teologie.²⁷⁸

Z kaplanského místa v Počátkách odchází 1. 2. 1882²⁷⁹, kdy byl jmenován vicerektorem českobudějovického kněžského semináře.²⁸⁰ K 1. 1. 1883 zastává úřad spirituála v tomto semináři a 11. 2. 1884 je jmenován profesorem biblického studia Starého Zákona. Od 1. 10. 1885 je i profesorem církevního práva. V době od 1. 10. 1883 do 1. 9. 1898 je navíc rektorem semináře. V tomto roce se stává 29. března sídelním kanovníkem a je instalován do této funkce 28. května. Mezitím je jmenován 24. 10. 1896 papežským komořím.²⁸¹ Významná je i jeho církevně právnícká praktická činnost, roku 1893 je jmenován obhájcem manželství při soudu manželském a radou při diecézním soudu pro věci trestní a sporné.²⁸²

Měl i velké jazykové znalosti, přednášel svým studentům vedle hebrejštiny i syrštinu, aramejštinu a arabštinu. Dobový tisk ve slovech na uvítanou barvitě líčí i jeho zcela mimořádnou pracovitost: „...okno jeho přibytku v zátiší seminářské zahrady, které osvětleno bývalo pozdě do noci a již od 3 nebo 4 hodin ráno ...“²⁸³ Dalším výrazným počinem bylo jeho angažování se v synodální obnově. V této době se konaly v jednotlivých diecézích místní katolické synody. Aktivně

²⁷⁶ Srov. TUMPACH, J. Probošt Dr. Alois Jiráček. *Časopis katolického duchovenstva*. 1907, č. 4, roč. 11, s. 272–276.

²⁷⁷ Srov. Autor neuveden. Denní zprávy. *Věstník duchovenský. Budívoj*, 1872, roč. 8, č. 69, s. [2].

²⁷⁸ Srov. Autor neuveden. Denní zprávy. *Věstník duchovenský. Budívoj*, 1877, roč. 13, č. 86, s. [2].

²⁷⁹ Srov. KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*. České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 1995, ISBN 80-901602-3-9, s. 56.

²⁸⁰ Srov. Autor neuveden. *Osobní věstník duchovenský. Blahověst*, 1882, roč. 32, č. 4, s. 64.

²⁸¹ Všechna tato data srov. KADLEC, J., *Českobudějovická diecéze*. České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 1995, ISBN 80-901602-3-9, s. 56.

²⁸² Srov. Autor neuveden. *Nekrolog. Ohlas od Nežárky*, 1907, roč. 37, č. 17, s. [147 – titulní].

²⁸³ Srov. Autor neuveden. Slovo na uvítanou. *Ohlas od Nežárky*, 1900, roč. 30, č. 29, s. [229 – titulní].

se účastnil přípravy i jednání katolického sjezdu, konaného v Táboře 9-10. září roku 1896, kde měl „ohnivou“ promluvu.²⁸⁴ Jednalo se o diecézní českobudějovický katolický sjezd. Dobový tisk ho charakterizuje jako velmi bojovný, vyzývající katolíky ke vzchopení, k obraně svého náboženství a víry, jako nutné požadavky ke stabilizaci rodiny, státu a společnosti. Kruhy nepříznivě naladěné vůči katolíkům považovaly konání sjezdu právě v „husitském“ Táboře za provokativní.²⁸⁵

V jindřichohradeckém okrese kněžsky působil již před tím, nežli se stal proboštem. Již roku 1891 měl v Jindřichově Hradci proslov u pomníku oblíbeného gymnaziálního pedagoga prof. Josefa Steinhausera, při jeho posvěcení proboštem Hoffmannem.²⁸⁶ Za 2 roky se zúčastnil slavnostní instalace strmilovského faráře Jana Nepila.²⁸⁷

O uvolněné proboštské místo v Jindřichově Hradci po zemřelém ThDr. Hoffmannovi zřejmě nebyl velký zájem, protože dle novinové zprávy byl ThDr. Jirák jediným uchazečem.²⁸⁸ Císař František Josef I. ho jmenoval do funkce probošta v Jindřichově Hradci dne 23. dubna 1900.²⁸⁹ Dr. Jirák ihned obdržel gratulaci od tehdejšího starosty JUDr. Václava Naxery a za jeho blahopřání bezprostředně veřejně v Ohlasu od Nežárky poděkoval.²⁹⁰ Při tomto jmenování připomíná tisk mimo jiné jeho přednosti i vlastenectví z doby působení v Českých Budějovicích.²⁹¹

²⁸⁴ Citujeme: „Řeči ty byly plny ohně a síly a protkány jsou četnými úryvky z básnických děl českých, i těch nejnovejších, přímo uchvacovaly“ Srov. TUMPACH, J. Probošt Dr. Alois Jirák. *Časopis katolického duchovenstva*. 1907, č. 4, roč. 11, s. 273.

²⁸⁵ Srov. Autor neuveden. *Národní listy* 1896, roč. 36, č. 222, s. [3].

²⁸⁶ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. Svěcení pomníku prof. Jos. Steihausera. *Ohlas od Nežárky*, 1891, roč. 21, č. 39, s. 311.

²⁸⁷ Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. Slavnost instalační ve Strmilově. *Ohlas od Nežárky*, 1893, roč. 23, č. 48, s. 386.

²⁸⁸ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1900, č. 7, roč. 30, s. [49 – titulní].

²⁸⁹ Srov. HARTEL Amtlicher Theil. *Wiener Zeitung*. 1900 č. 109, roč. [197], s. [1 – titulní].

²⁹⁰ Srov. *Ohlas od Nežárky*, 1900, roč. 30, č. 20, s. 158.

²⁹¹ Srov. Autor neuveden. Denní zprávy. *Věstník duchovenský. Budivoj*, 1900, roč. 36, č. 38, s. [2].

Doprovázel budějovického biskupa Martina Říhu na cestě do Říma k papeži a byl přijat 21. dubna 1902 na osobní audienci u papeže Lva XIII. Při této příležitosti dostal moc přivést svým farníkům papežské požehnání, které udělil věřícím bezprostředně na Boží hod svatodušní.²⁹² Byl také jmenován domácím prelátem Svatého Otce.²⁹³

Staral se svědomitě o svěřený majetek, opravy interiéru presbytáře farního chámu byly skončeny v roce 1905.²⁹⁴ S tím se však nespokojil, a tak následující rok, vzhledem k tomu, že opravy interiéru nebyly povinností patrona, vyzval veřejně i v tisku věřící ke sbírce na opravu ostatního chrámového vnitřku.²⁹⁵ Tuto sbírku organizoval a zveřejňoval v *Ohlasu od Nežárky* finanční příspěvky.²⁹⁶ Ve Stráži nad Nežárkou světil v zastoupení biskupa hřbitovní kapli a křížovou cestu.²⁹⁷

Jako profesionální pedagog, věnoval se i v Jindřichově Hradci školství. Podporoval studenty, každoročně věnoval finanční příspěvek spolku „*Podpora studujících*“.²⁹⁸ Roku 1901 vítal nově jmenovaného ředitele jindřichohradeckého gymnázia Dr. Antonína Deckera.²⁹⁹ Zúčastňoval se sjezdů abiturientů zdejšího gymnázia. V roce 1902 přijel na sjezd abiturientů gymnázia jako proboštův host i ministr A. Rezek.³⁰⁰ Doložena je také proboštova účast na sjezdu, který se konal

²⁹² Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1902, roč. 32, č. 20, s. 182.

²⁹³ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1902, roč. 32, č. 18, s. 158.

²⁹⁴ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1905, roč. 35, č. 45, s. 453.

²⁹⁵ Srov. JIRÁK, A. Katolíci proboštské farní osady jindřichohradecké. *Ohlas od Nežárky*, 1906, roč. 36, č. 9, s. 85–86.

²⁹⁶ Srov. JIRÁK, A. Příspěvky na vnitřní opravu proboštského chrámu Páně. *Ohlas od Nežárky*, 1906, roč. 36, č. 13, s. 127; tamtéž č. 15, s. 148.; č. 25, s. 254.

²⁹⁷ Srov. Autor neuveden. Dopisy. *Ohlas od Nežárky*, 1906, roč. 36, č. 40, s. 389.

²⁹⁸ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1903, roč. 33, č. 44, s. 459.; Srov. též Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1906, roč. 36, č. 42, s. 403.

²⁹⁹ Srov. Autor neuveden. Dopisy. *Ohlas od Nežárky*, 1901, roč. 31, č. 46, s. 400.

³⁰⁰ Srov. Autor neuveden. Sjezd abiturientů zdejšího gymnasia z r. 1872. *Ohlas od Nežárky*, 1902, roč. 32, č. 35, s. 334.

o 3 roky později.³⁰¹ Opakovaně se zúčastňoval vánoční nadílky pro chovanky „*Spolku paní sv. Ludmily*“.³⁰²

V oblasti sociální péče pokračoval v tradici jindřichohradeckých proboštů a vyhlašoval letitou, již dříve zmiňovanou, nadaci manželů Třebických³⁰³ a celebroidal k jejímu přidělování slavnostní mši.³⁰⁴ Stejně tak vypisoval konkurzy na Nikodémovu nadaci pro nevěsty.³⁰⁵

I probošt Jiráček pomáhal místní „*Jednotě katolických tovaryšů*“. Zúčastnil se například jejich plesu v roce 1902³⁰⁶ a v roce 1907.³⁰⁷ O 4 roky později je přítomen oslavám jejich 50letého jubilea založení tohoto spolku.³⁰⁸

Působil i v komunální politice. Byl členem obecního výboru v roce 1901³⁰⁹ a nechybí ani na kandidátce v roce 1906.³¹⁰ V tisku je zveřejněno jeho svolání k narozeninám starosty Naxery³¹¹ a k ukončení jeho funkce starosty města ve volebním období.³¹² V roce 1901 vítá ve městě jako hostitel ministra rakouské vlády Dr. Antonína Rezka.³¹³

³⁰¹ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1905, roč. 35, č. 34, s. 344.

³⁰² Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1904, roč. 34, č. 1, s. 4; Srov. též Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1907, roč. 37, č. 1, s. 2.

³⁰³ Srov. JIRÁK, A. Návěští. *Ohlas od Nežárky*, 1901, roč. 31, č. 21, s. 180; Srov. JIRÁK, A. Návěští. *Ohlas od Nežárky*, 1903, roč. 33, č. 21, s. 214

³⁰⁴ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1900, roč. 30, č. 31, s. 247.

³⁰⁵ Srov. JIRÁK, NAXERA, Vypsání konkursu o Nikodémovu nadaci pro nevěsty. *Ohlas od Nežárky*, 1903, roč. 33, č. 2, s. 16; JIRÁK, A., NAXERA, Vypsání konkursu o Nikodémovu nadaci pro nevěsty. *Ohlas od Nežárky*, 1906, roč. 36, č. 2, s. 17.

³⁰⁶ Srov. Autor neuveden. Dopisy. *Ohlas od Nežárky*, 1902, roč. 32, č. 6, s. 45.

³⁰⁷ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1907, roč. 37, č. 3, s. 18.

³⁰⁸ Srov. J. K. Slavnost zlatého jubilea 50letého trvání jednoty katol. tovaryšů. *Ohlas od Nežárky*, 1906, roč. 36, č. 22, s. 219–220.

³⁰⁹ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1901, roč. 31, č. 4, s. 26.

³¹⁰ Srov. Autor neuveden. P. T. Velectěným pánům voličům. *Ohlas od Nežárky*, 1906, roč. 36, č. 50, s. [481 – titulní].

³¹¹ Srov. Autor neuveden. 70. narozeniny našeho p. starosty. *Ohlas od Nežárky*, 1905, roč. 35, č. 31, s. 311–312.

³¹² Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1906, roč. 36, č. 48, s. 462–463.

³¹³ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1901, roč. 31, č. 21,

Z ostatní veřejné činnosti lze připomenout jeho členství v *Měšťanské besedě*³¹⁴, účast na plesu *Národní besedy*.³¹⁵ Nechyběl ani na oslavě památky založení „*Jednoty vzájemně se podporujících řemeslníků a živnostníků*“ v roce 1902,³¹⁶ či na ostrožřecké slavnosti.³¹⁷

Je však doložena i spornější stránka jeho působení ve městě. Probošt Jirák se v souvislosti s pohřbem evangelické dívky Marty Jungmannové dostal do nešťastného sporu s evangelíky. Šlo o vykázání nedůstojného místa na hřbitově nejsv. Trojice v odlehlé části vedle pohřbeného sebevraha. Toho se chopil levicový tisk a místní týdeník *Štítový*.³¹⁸ Následoval cyklus nedělních odpoledních přednášek probošta Jiráka na téma protikatolického hnutí. Jako reakce se objevila okamžitá odezva z evangelické strany.³¹⁹ Kolem celé této záležitosti se rozpoutal několikaletý medializovaný spor. Stížnosti, které z něho vznikly řešily státní orgány – okresní hejtmanství, ministerstvo a Správní dvůr soudní. Definitivní rozhodnutí, které nevyhovělo stížnosti evangelíků, padlo až 28. 7. 1910: „*Tímto rozhodnutím je konečně stvrzeno, že na celém hřbitově, určeném pro uložení zemřelých není žádného hrobu, kterýž by považován býti mohl za místo neslušné neb dokonce potupující.*“³²⁰ Hrob nebohé dívky zůstal na svém místě. Vedlejším efektem bylo mnoho vystoupení z katolické církve a následující konverze k evangelíkům. Vztahy mezi katolíky a evangelíky v Jindřichově Hradci byly

s. [171 – titulní].

³¹⁴ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1906, roč. 36, č. 6, s. 54.

³¹⁵ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1907, roč. 37, č. 3, s. 18.

³¹⁶ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1902, roč. 32, č. 29, s. 299–280.

³¹⁷ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1906, roč. 36, č. 48, s. 394.

³¹⁸ Tento týdeník konkuroval *Ohlasu od Nežárky*. O celé kauze viz BĚHALOVÁ, Š. „Těžko však přesvědčit ty, kdož nechtějí viděti a slyšeti.“ [Příspěvek k novodobým dějinám evangelíků v Jindřichově Hradci.] In *Jindřichohradecký vlastivědný sborník 7–1995*. (Odp. red. Jan Dolák). Jindřichův Hradec: Okresní muzeum, 1995, s. 66.

³¹⁹ Evangelická kazatelská stanice vydala tištěnou *Odpověď na přednášky.veledůst. pána papežského preláta monsignora doktora bohosloví Aloise Jiráka, t. č. probošta v Jindř. Hradci*. Chotěboř. 1905, ISBN nemá. Archivní fondy sboru Českobratrské církve evangelické v Jindřichově Hradci, kr. 26, III – D/8 Dobové zprávy.

³²⁰ Šlo o rozhodnutí Správního dvoru soudního č. 6933 Srov. *Ohlas od Nežárky*, 1910, roč. 40, č. 36, s. 365.

pokaženy a urovnaly se až po odchodu probošta Jiráka.³²¹

Prof. Jirák byl mimořádně publikačně činný. Začal vydávat již před odchodem do Českých Budějovic. V letech 1880–1883 publikoval 3 články ve „*Sborníku velehradském*“, v letech 1881–1885 14 článků v „*Pastýři duchovním*“ a na 50 článků mu otiskl v letech 1878–1906 „*Časopis katolického duchovenstva*“.³²² Vydal též knižně jeden z článků v doplněné formě.³²³ Přispěl také do almanachu k oslavě biskupského jubilea papeže, byl autorem hesel v Ottově slovníku naučném a několika kasuistických článků v „*Pastýři duchovním*“.³²⁴

V době působení probošta Jiráka zemřel 19. března 1903 sešlostí věkem dlouholetý kaplan senior, zdejší rodák, Josef Matoušek.³²⁵ Kaplanem seniorem byl po něm krátce do roku 1905 Jan Čáp.³²⁶ Po něm se stal kaplanem seniorem ThC. Josef Ledinský. Za působení ThDr. A. Jiráka pobývali na faře další kaplani Josef Šmejkal a František Balík. Novým kaplanem se stal Ludvík Lauseker.

Ještě na jaře roku 1907 je v novinách uváděn jako jeden z možných kandidátů na místo zesnulého českobudějovického biskupa Martina Říhy.³²⁷ Záhy nato, dne 21. dubna 1907, však Dr. Alois Jirák umírá doma na proboštvství. Jako

³²¹ Srov. BĚHALOVÁ, Š. „Těžko však přesvědčit ty, kdož nechtějí viděti a slyšeti.“ [Příspěvek k novodobým dějinám evangelíků v Jindřichově Hradci.] In *Jindřichohradecký vlastivědný sborník 7–1995*. [Odp. red. Jan Dolák]. Jindřichův Hradec: Okresní muzeum, 1995, s. 67.

³²² Podrobný soupis publikační činnosti uvádí životopis od J. Tumpacha. Srov. TUMPACH, J. Probošt Dr. Alois Jirák. *Časopis katolického duchovenstva*. 1907, roč. 11, č. 4, s. 273–276.

³²³ JIRÁK, A. *Výklad nových zákonů o kongrue duchovenstva v katolické správě duchovní*. Praha: Nákladem vlastním. 1894, ISBN nemá

³²⁴ Srov. TUMPACH, J. Probošt Dr. Alois Jirák. *Časopis katolického duchovenstva*, 1907, roč. 11, č. 4, s. 276.

³²⁵ Pater Josef Matoušek byl v Jindřichově Hradci kaplanem v letech 1850–1903. Získal titul biskupského notáře a biskupského konsistorního rady. Byl natolik známou osobností, že jeho úmrtí bylo oznámeno i v celostátním tisku. Srov. *Národní politika*. 1903, roč. 21, č. 79, s. [3].

³²⁶ Odtud odešel na uprázdněnou faru v Žilnaticích u Týna nad Vltavou. Srov. Autor neuveden. *Ohlas od Nežárky*, 1905, roč. 35, č. 4, s. [31].

³²⁷ Srov. Autor neuveden. *Našinec*. 1907, roč. 43, č. 21, s. [2]

příčina smrti je dvěma ohledávajícími lékaři uveden zápal plic.³²⁸ I jeho úmrtí bylo ohlášeno v pražském tisku, i když zde s mylnou diagnózou mrtvice.³²⁹ Pohřební obřady, které dne 24. dubna začaly v 10 hodin, a ke kterým se shromáždilo velké množství účastníků, včetně řady místních spolků se svými prapory a ostrostřelců se svou hudbou, vedl Mons. Josef Tumpach, kanovník pražské kapituly u sv. Víta. Z dalších duchovních asistoval budoucí jindřichohradecký probošt, polní superior ThDr. Václav Cába, budějovický kapitulní vikář a budoucí biskup Mons. Josef Hůlka, budějovický kanovník Jakub Sponar a další. Oba jindřichohradecké pěvecké spolky – pánský „Černín“ a dámská „Slávy dcera“ – doprovodily smuteční obřady svým zpěvem. Na hřbitov šla v průvodu správa města v čele s proslulým a dlouholetým starostou JUDr. Václavem Naxerou a také staříčká matka zesnulého, která svého syna přežila. Ve 12 hodin byla rakev uložena na tradičním místě odpočinku jindřichohradeckých proboštů, na hřbitově nejsvětější Trojice.³³⁰ Osobní pokoru zesnulého dosvědčuje citace z jeho závěti v dobovém tisku, kde vyslovuje dr. Jirák svou omluvu všem, kterým kdy ublížil.³³¹

4.9 ThDr. Václav Cába

Narodil se v prosté rodině domkáře Tomáše Cáby a Anežky, rozené Zimmermannové, dne 8. září 1846 v Chlumu, přiřazeném do Křemže (též název Česká Křemže, okres Český Krumlov).³³² Vzhledem k jeho nadání a dobrým

³²⁸ Srov. zápis v matrice zemřelých: *Digitální archiv SOA Třeboň. Kniha zemřelých, za léta 1903–1911*, kniha č. 65. s. 126 [cit. 23. 12. 2009]. Dostupné na internetu: <http://digi.ceskearchivy.cz/index_main.php?lang=cs&menu=3&id=4402>

³²⁹ Srov. Autor neuveden. *Národní listy*. 1907, roč. 47, č. 111, s. 5.

³³⁰ Srov. Autor neuveden. Za † proboštem Th. Dr. Aloisem Jirákem. *Ohlas od Nežárky*, 1907, roč. 37, č. 17, s. [147 – titulní].

³³¹ Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1907, roč. 37, č. 21, s. 188–189.

³³² Viz zápis v matrice zemřelých: *Digitální archiv SOA Třeboň. Kniha narozených, farnost Křemže, farní obvod Chlum, za léta 1815–1902*, kniha č. 9. s. 90, [cit. 27. 12. 2009] Dostupné na internetu: <http://digi.ceskearchivy.cz/index_main.php?lang=cs&menu=3&id=4987>

výsledkům ve škole nastoupil na studia v českobudějovickém gymnáziu. Zde roku 1869 vstoupil i do kněžského semináře a na kněze byl vysvěcen biskupem Janem Valeriánem Jirsíkem 15. července 1873. Primici měl ve své rodné farnosti v Křemži 20. července 1873.³³³ Byl ustanoven vikaristou při katedrálním kostele.³³⁴ Podobně jako jeho předchůdci pokračoval ve studiu ve Vídni ve Vyšším kněžském vzdělávacím ústavu u sv. Augustina (Fritaneum), kam jej po 2 letech praxe roku 1875 vyslal biskup Jirsík.³³⁵ Zde byl 17. ledna 1879 promován doktorem teologie.³³⁶ Vrací se zpět do Českých Budějovic, kde je jmenován vicerektorem kněžského semináře a sekretářem biskupa Jirsíka, poté se stal kaplanem při děkanském chrámu v Českých Budějovicích.³³⁷ Odtud byl povolán za profesora a duchovního správce na Vojenskou reálnou školu v burgenlandském Eisenstadtu, když se obrátil c. a k. apoštolský polní vikář biskup Dr. Antonín Josef Gruša na biskupa Jirsíka s žádostí o vhodného kněze pro tuto školu.

Nastoupil sem 1. listopadu 1880 a bylo to místo, kde nejdéle působil. Učil zde češtinu a přírodopis. Vzhledem k tomu, že byl botanikem, uspořádal přírodopisné sbírky. Napsal zde také modlitební knížku pro vojáky „Vůdce po cestě spásy“.³³⁸ Roku 1895 byl císařem jmenován vojenským farářem v Josefově, kde za péči o pomníky padlých z války u Hradce Králové obdržel od německého císaře Rytířský řád červeného orla III. stupně a od rakouského císaře Rytířský řád Františka Josefa.³³⁹ V roce 1901 byl převelen jako polní superior k 8. sborovému velitelství v Praze.³⁴⁰ Roku 1903 ho jmenoval papež Pius X. domácím papežským prelátem a roku 1906 byl povýšen na vrchního polního superiora.³⁴¹ Stal se i čestným kanovníkem českobudějovické kapituly.³⁴² V této

³³³ Srov. Autor neuveden. Denní zprávy. *Budivoj*, 1873, roč. 9, č. 57, s. [2].

³³⁴ Srov. Autor neuveden. Denní zprávy. *Budivoj*, 1873, roč. 9, č. 74, s. [2].

³³⁵ Srov. Autor neuveden. Denní zprávy. *Budivoj*, 1875, roč. 11, č. 76, s. [3].

³³⁶ Autor neuveden. Osobní věstník duchovenský. *Blahověst*, 1879, roč. 29, č. 5, s. 80.

³³⁷ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 310.

³³⁸ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1907, roč. 37, č. 50, s. 463.

³³⁹ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 310.

³⁴⁰ Srov. Autor neuveden. *Ohlas od Nežárky*, 1907, roč. 37, č. 50, s. 463.

³⁴¹ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 311.

³⁴² Srov. Autor neuveden. *Národní listy*, 1895, roč. 35, č. 204, s. [6].

době pamatoval na své rodiště a nechal znovu postavit hřbitovní kapli sv. Voršily, za 13 000 K a na podzim 1905 ji sám posvětil.³⁴³ Pod ní si nechal zbudovat kryptu, kterou však nakonec nevyužil. Byl zde také jmenován čestným občanem městyse.³⁴⁴

Císařem byl jmenován infulovaným proboštem v Jindřichově Hradci 8. listopadu 1907³⁴⁵ a zpráva o jeho jmenování přišla do Hradce nejprve ke starostovi JUDr. Naxerovi.³⁴⁶ Do města přijel 5. prosince 1907 odpoledne vlakem a byl slavnostně přivítán na nádraží celou městskou radou v čele s náměstkem starosty p. Kopidlanským. U vchodu do chrámu jej přivítal kaplan senior Ledinský.³⁴⁷ Instalován byl biskupem Hůlkou 26. ledna 1908.³⁴⁸

Vykonával především tradiční proboštské bohoslužebné aktivity. Celebroval například slavnost Božího těla 18. 6. 1908.³⁴⁹ Vedl pontifikální mši svatou 18. 8. 1915 k oslavě 85. narozenin Jeho Veličenstva císaře a krále Františka Josefa I.³⁵⁰ Tisk zmiňuje i jeho vedení pohřebního průvodu kvardiána zdejšího františkánského kláštera P. Floriána Ferdinanda Březiny, který nečekaně zemřel při tom, když sám zaopatřoval umírajícího.³⁵¹ V roce 1916 vedl 10. února pohřeb zesnulé hraběnky Josefiny Czernínové.³⁵²

³⁴³ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1907, roč. 37, č. 50, s. 463.

³⁴⁴ Srov. NEJEDLÝ, F. Naši rodáci. Křemežsko. Informační měsíčník obecního úřadu v Křemži. 1998, roč. 8, č. 5, [cit. 27. 12. 2009] Dostupné na internetu: <http://www.ckrumlov.cz/cz1250/aktual/region/t_kr0598.htm#2>.

³⁴⁵ Srov. TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké*. s. 311.

³⁴⁶ Srov. Autor neuveden. *Ohlas od Nežárky*, 1907, roč. 37, č. 46, s. 422.

³⁴⁷ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1907, roč. 37, č. 49, s. 451–452.

³⁴⁸ BAJER, K. *Jindřichohradečtí proboštové*. 1995, nepublikováno, s. 10.

³⁴⁹ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1908, roč. 38, č. 25, s. 250.

³⁵⁰ Srov. Autor neuveden. Oslava 85. narozenin Jeho Veličenstva císaře a krále Františka Josefa I. *Ohlas od Nežárky*, 1915, roč. 45, č. 35, s. [1 - titulní].

³⁵¹ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1915, roč. 45, č. 19, s. 3.

³⁵² Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1916, roč. 46, č. 8, s. 2.

Působil i v tradiční oblasti sociální práce, vypisování³⁵³ a rozdělování³⁵⁴ nadací manželů Třebických. I po letech je na něj vzpomínáno jako na jednoho z těch, kteří zabránili nátlaku na výměnu jmění nadace za válečné půjčky.³⁵⁵

Stejně jako jeho předchůdci i on vypisuje konkurz na Nikodémovu nadaci.³⁵⁶ Je podepsán i pod vyhlášením konkurzu nadace probošta Weebera, určené pro sloužící.³⁵⁷ Přispíval na vánoční stromek městského sirotčince,³⁵⁸ na dárky pro chudé děti v městské opatrovně,³⁵⁹ na fond chorobince a chudobince.³⁶⁰ Účastnil se vánoční slavnosti v městské opatrovně,³⁶¹ nadílky *Spolku sv. Ludmily*.³⁶² V době války se účastní otevření dětských jeslí na Nežáreckém předměstí.³⁶³

Zřejmě i díky své vojenské kariéře věnoval probošt Cába velkou pozornost také vojenským záležitostem. Jindřichův Hradec byl v této době městem s velkým počtem kasáren pěchoty, jezdeckva a zeměbrany (Landwehru). Byla zde umístěna část 75. pěšího pluku Franze Folliot de Creneville, část 10. dragounského pluku Jana Josefa knížete Lichtensteina, doplňovací okresní velitelství a zeměbrancecké doplňovací okresní velitelství.

³⁵³ Srov. CÁBA, V. Návěští. *Ohlas od Nežárky*, 1908, roč. 38, č. 20, s. 208.

³⁵⁴ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1909, roč. 39, č. 32, s. 294.

³⁵⁵ Srov. ŠETKA, R. Nadace manželů Ignáce a Magdaleny Třebických ve svém vývoji a ethickém významu pro Jindřichův Hradec. *Ohlas od Nežárky*, 1934, roč. 64, č. 24, s. [1]titulní.

³⁵⁶ Srov. CÁBA, V., NAXERA, V. Vypsání konkursu o Nikodémovu nadaci pro nevěsty. *Ohlas od Nežárky*, 1908, roč. 38, č. 2, s. 19.

³⁵⁷ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1909, roč. 39, č. 21, s. 199.

³⁵⁸ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1907, roč. 37, č. 51, s. 472.

³⁵⁹ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1908, roč. 38, č. 46, s. 430.

³⁶⁰ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1908, roč. 38, č. 46, s. 430.

³⁶¹ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. Slavnost vánoční v městské opatrovně. *Ohlas od Nežárky*, 1908, roč. 38, č. 1, s. 4.

³⁶² Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1915, roč. 45, č. 42, s. 2.

³⁶³ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1915, roč. 45, č. 17, s. 5.

Již v době míru se dr. Cába zúčastňoval plesu ostrostřelců,³⁶⁴ jejich oslavných večírků,³⁶⁵ výročních slavností.³⁶⁶ Zúčastnil se také v roce 1910 výletu spolku českých vysloužilců.³⁶⁷ V březnu o dva roky později světil nový prapor domácího pěšího pluku č. 75 a také pomník jeho padlým vojákům.³⁶⁸

Po vypovězení války dne 28. 7. 1914 a následné mobilizaci sloužil 5. 8. 1914 mši svatou s požehnáním vojákům u příležitosti vojenské přísahy.³⁶⁹ V říjnu pak vyprovázel na veřejném slavnostním shromáždění zdejší vojáky odcházející na frontu.³⁷⁰ V následujícím roce nechal pořídit polní kapli pro potřeby domácího 75. pluku.³⁷¹ Tu si pak vojáci odváželi při svém odjezdu v dubnu 1915, kdy je opět vyprovodil probošt Cába.³⁷² Přispíval na sbírky ve prospěch rodin vojáků a na sbírku ve prospěch *Červeného kříže*.³⁷³ Stal se členem výboru spolku *Červeného kříže* v Jindřichově Hradci.³⁷⁴

Účastnil se i ostatních stránek veřejného života, například zasedání obecního výboru města, na němž protestoval proti udělení jisté hostinské koncese,³⁷⁵ a marně také usiloval o to, aby nový hřbitov byl charakteru konfesního a ne komunálního.³⁷⁶ V roce 1912 se stal členem okresní školní rady.³⁷⁷ Za války

³⁶⁴ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1908, roč. 38, č. 8, s. 74.

³⁶⁵ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1909, roč. 39, č. 48, s. 439.

³⁶⁶ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1913, roč. 43, č. 11, s. 404.

³⁶⁷ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1910, roč. 40, č. 28, s. 264.

³⁶⁸ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1912, roč. 42, č. 10, s. 85.

³⁶⁹ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Přísaha vojska. Ohlas od Nežárky*, 1914, roč. 44, č. 32, s. 4.

³⁷⁰ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1914, roč. 44, č. 44, s. 4.

³⁷¹ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1915, roč. 45, č. 16, s. 2.

³⁷² Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1915, roč. 45, č. 17, s. 4–5.

³⁷³ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1914, roč. 44, č. 36, s. 2.

³⁷⁴ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1915, roč. 45, č. 6, s. 3.

³⁷⁵ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. Sezení obecního výboru města Jindřichova Hradce. *Ohlas od Nežárky*, 1911, roč. 41, č. 32, s. 310.

³⁷⁶ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1914, roč. 44, č. 41, s. 3.

³⁷⁷ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1912, roč. 42, č. 23, s.

veřejně podpořil II. válečnou půjčku.³⁷⁸

Pomáhal rovněž místním spolkům. Zúčastnil se jak výletu,³⁷⁹ tak i slavnosti u příležitosti čtyřicetiletého trvání „Vzájemně se podporujícího bratrstva“.³⁸⁰ Vstoupil do „Jednoty vzájemně se podporujících řemeslníků a živnostníků“.³⁸¹

Kaplanem seniorem se v tomto období stal po odchodu ThDr. Josefa Ledinského na faru do Žirovnice³⁸² Rudolf Polánecký. Ten však za války, v únoru 1916, musil narukovat do armády a na jeho místo byl povolán Josef Adamec, kaplan z Bělé,³⁸³ a byl jmenován prozatímním prvním kaplanem. V době úmrtí dr. Cáby byl pak ustanoven administrátorem.³⁸⁴ I kaplan Ludvík Lauseker byl povolán na vojnu. Dalšími kaplany v Jindřichově Hradci byli František Plach, František Gabriel, Václav Bártl a Alois Špatný.

Mons. ThDr. Václav Cába zemřel po delší nemoci dne 14. září 1916 v 15 hodin 15 minut.³⁸⁵ Jako příčinu smrti uvedl MUDr. Hrdlička rakovinu ledviny.³⁸⁶ Pohřební obřady 18. září od 9.30 vedl českobudějovický biskup Mons. Josef Hůlka za asistence 46 kněží. Účastnilo se ho nejen vedení města, ale i důstojnický sbor za doprovodu vojenské hudby a hudby ostrostřelců. Uložen byl

210.

³⁷⁸ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1915, roč. 45, č. 43, s. 4–5.

³⁷⁹ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1911, roč. 41, č. 27, s. 267.

³⁸⁰ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1913, roč. 43, č. 28, s. 275.

³⁸¹ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1911, roč. 41, č. 14, s. 138.

³⁸² Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1909, roč. 39, č. 5, s. 6.

³⁸³ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1916, roč. 46, č. 6, s. 2.

³⁸⁴ Srov. Autor neuveden. Osobní věstník z diecése budějovické. *Český deník*, 1916, roč. 5, č. 266, s. 2.

³⁸⁵ Srov. Autor neuveden. Úmrtí oznámení. *Ohlas od Nežárky*, 1916, roč. 46, č. 40, s. 5.

³⁸⁶ Srov. zápis v matrice zemřelých: *Digitální archiv SOA Třeboň. Kniha zemřelých, za léta 1911–1921*, kniha č. 66. s. 173 [cit. 30. 12. 2009]. Dostupné na internetu: <http://digi.cesearchivy.cz/index_main.php?lang=cs&menu=3&id=4403>

na hřbitově u nejsv. Trojice na tradiční místo zemřelých proboštů vně presbytáře.³⁸⁷

Probošt Václav Cába zemřel poměrně dost bohatý. Zanechal po sobě na 4 stranách strojopisu precizně vypracovanou obsáhlou závěť o 46 položkách.³⁸⁸ V ní pamatuje, kromě svých příbuzných, na českobudějovický kněžský i chlapecký seminář, ústav hluchoněmých, rodnou křemžskou farnost, na varhany v jindřichohradeckém chrámu, zdejší chudobinec a sirotčinec, jindřichohradecké spolky, na svého kaplana seniora Josefa Adamce a další zůstavené.³⁸⁹

4.10 Mons. ThDr. Leonard Rendl

Další z proboštů, který vzešel z řad vojenské duchovní správy, Leonard (někdy psaný jako Leonhard či Linhart) Rendl se narodil 6. listopadu 1864 v měšťanské rodině ve Velharticích u Sušice. V dětství pobýval u svého strýce P. Josefa Štěpána, který byl farářem v Buděticích, a zde také chodil do školy. Jako nadaný žák nastoupil již ve svých devíti letech do gymnázia v Klatovech, kde v roce 1881 maturoval s vyznamenáním. Ve stejném roce začal studovat českobudějovický kněžský seminář. Odsud byl po třech letech vyslán tehdejším budějovickým biskupem, pozdějším pražským arcibiskupem a kardinálem Františkem hrabětem ze Schönbornu k dalšímu studiu do Říma do nově otevřené české koleje „*Bohemicum*“ (nynější „*Nepomucenum*“). I zde Rendl studoval s vyznamenáním a byl v Římě 9. dubna 1887 vysvěcen na kněze.³⁹⁰ Ve stejném roce byl ustanoven za kooperátora v městysi Kolinci, ležícím pouze několik

³⁸⁷ Srov. Autor neveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1916, roč. 46, č. 39, s. 1–2.

³⁸⁸ Viz. Strojopis závěti, SOKA JH, fond Proboštský úřad, karton 10, inv. č. 142, sign 2-1, nečíslováno.

³⁸⁹ Srov. Autor neveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1916, roč. 46, č. 39, s. 2.

³⁹⁰ Srov. Autor neveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1917, roč. 47, č. 19, s. 1–2.

kilometrů od jeho rodiště.³⁹¹

Z Kolince mladý kněz nastoupil již po dvouletém působení do duchovních služeb c. k. rakousko-uherské armády.³⁹² Nejprve byl povolán za polního kuráta do Roveretta, následovalo Inomostí (český název pro Innsbruck), Krakov, Přemyšl a Zadar. Ze Zadaru byl povolán jako II. sekretář c. a k. polní konsistoře do Vídně.³⁹³ Následně byl jmenován polním superiorem v Přemyšlu a v Praze. Ve vídeňském tisku je například informace o tom, jak Rendl v Praze jako polní superior sloužil v Karlíně na náměstí před Invalidovnou polní mši k oslavě císařových 79. narozenin.³⁹⁴ Dne 1. listopadu 1911 je jmenován polním superiorem II. třídy.³⁹⁵

Z Prahy byl povolán jako I. sekretář c. a k. polní konsistoře do Vídně.³⁹⁶ Nakonec byl v roce 1913 jmenován ředitelem polní konsistoře.³⁹⁷ Byla to nejvyšší funkce v hodnostním postavení podplukovníka či plukovníka, ihned po polním vikáři – biskupovi.

Mezitím byl v roce 1903 jmenován tajným papežským komořím.³⁹⁸ Čestným českobudějovickým kanovníkem se stal 27. 6. 1907.³⁹⁹

³⁹¹ Srov. Autor neuveden. Osobní věstník duchovenský. Blahověst, 1887, roč. 37, č. 30, s. 496.

³⁹² Podmínky přijetí do apoštolského polního vikariátu byly náročné: vedle dokladů o studiu byl požadován věk nižší než 40 roků, příkladný život, rakouské, nebo uherské státní občanství, tělesné zdraví, minimálně 3 roky působení v civilní duchovní službě, znalost němčiny a ještě alespoň jednoho jazyka monarchie, schopnost samostatného plnění povolání a složení předepsané služební přísahy. Srov. BJELIK, Emmerich: *Handbuch für die k. u. k. Militärgeistlichkeit*. Wien: St. Norbertus, 1905, ISBN neuvedeno, s. 10, [cit. 31. 12. 2009], citováno v článku ČERVENKA. J. *História vojenského duchovenstva v habsburskej monarchii I*. Dostupné na internetu: <<http://www.kvhbeskydy.sk/index.php/2009/01/09/historia-vojenskeho-duhovenstva-v%c2%a0habsburskej-monarchii-i/>>.

³⁹³ Srov. Autor neuveden. Denní zprávy. Věstník duchovenský. Budívoj, 1902, roč. 38, č. 54, s. [2].

³⁹⁴ Srov. Autor neuveden. *Wiener Abendpost*, 1909, roč. neuveden, č. 188, s. 2, příloha deníku *Wiener Zeitung*.

³⁹⁵ Srov. Autor neuveden. Amtlicher teil. *Wiener Zeitung*. 1911, roč. neuveden, č. 251, s. 17.

³⁹⁶ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*, 1917, roč. 47, č. 19, s. 2.

³⁹⁷ Srov. Autor neuveden. Denní zprávy. Věstník duchovenský. *Budívoj*, 1913, roč. 49, č. 46, příloha, s. [1].

³⁹⁸ Srov. Autor neuveden. Denní zprávy. Věstník duchovenský. *Budívoj*, 1903, roč. 39, č. 03, s. [2].

³⁹⁹ Srov. KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*, České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 1995, ISBN 80-901602-3-9, s. 64.

Ve Vídni za války přispívá na fond válečných vdov a sirotků,⁴⁰⁰ dostává vyznamenání II. třídy Červeného kříže s válečnou dekorací,⁴⁰¹ slouží mši, jak přímo uvedeno, s vlasteneckým (patrně procísařským) kázáním k otevření pobočky rezervní nemocnice ve Vídni na Henriettenplatz.⁴⁰² V témže roce také světlí další válečnou nemocnici na vídeňském předměstí v Meidlingu.⁴⁰³ V době, kdy se již ucházel o proboštské místo v Jindřichově Hradci, byl 1. listopadu 1916 císařem vyznamenán za služby v době války záslužným Zlatým křížem 1. třídy pro duchovní na bíločervené stuze.⁴⁰⁴

Dne 8. dubna 1917 jmenoval císař Karel I. Leonarda Rendla proboštem v Jindřichově Hradci.⁴⁰⁵ Kanonickou přísahu skládá nový probošt 1. května téhož roku v Českých Budějovicích.⁴⁰⁶ Instalován byl v Jindřichově Hradci biskupem Hůlkou v dopoledních hodinách 17. května 1917.⁴⁰⁷ Nově jmenovaný probošt osvědčil svou skromnost v těžkých časech první světové války tím, že na místo pořádání slavnostní instalační hostiny, složil do rukou starosty Merta 400 korun ve prospěch místních chudých.⁴⁰⁸

Ve funkci c. k. okresního školního rady po zbývajícím funkčním období byl potvrzen místodržitelem v červenci roku 1917.⁴⁰⁹

I on pokračoval v Jindřichově Hradci v tradiční sociální činnosti. Přispěl

⁴⁰⁰ Srov. Autor neveden. Hilfsaktionen, patriotische Spenden und Widmungen. *Wiener Zeitung*. 1914, roč. neveden, č. 207, s. [1 - titulní].

⁴⁰¹ Srov. Autor neveden. Amtlicher teil. *Wiener Zeitung*. 1915, roč. neveden, č. 126, s. [1 - titulní].

⁴⁰² Srov. Autor neveden. Kleine Chronik. *Wiener Zeitung*. 1915, roč. neveden, č. 152, s. 5.

⁴⁰³ Srov. Autor neveden. Kleine Chronik. *Wiener Abendpost*. 1915, roč. neveden, č. 198, s. 4-5, příloha deníku *Wiener Zeitung*.

⁴⁰⁴ Srov. Autor neveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*. 1916, roč. 46, č. 47, s. 1-2.

⁴⁰⁵ Srov. HUSSAREK Amtlicher Teil *Wiener Zeitung*. 1917, roč. neveden, č. 89, s. 13.

⁴⁰⁶ Srov. Autor neveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*. 1917, roč. 47, č. 19, s. 2.

⁴⁰⁷ Srov. Autor neveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*. 1917, roč. 47, č. 21, s. 2.

⁴⁰⁸ Srov. Autor neveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*. 1917, roč. 47, č. 20, s. 4.

⁴⁰⁹ Srov. Autor neveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*. 1917, roč. 47, č. 28, s. 2.

na vánoční dárky pro děti z městské opatrovny.⁴¹⁰ Namísto tradičního rozdávání vánoček pro chudé, které bylo nahrazeno finanční pomocí, přispěl ze sbírky „chleba sv. Antonína“ 42 korunami a 207 korunami ze svého.⁴¹¹ Pro zmírnění následků požáru ve vsi Buk, patřící do jindřichohradecké farnosti, přispěl 50 korunami.⁴¹² I on, stejně jako jeho předchůdci, vyhlašuje nadaci probošta Weebera pro sloužící.⁴¹³

Na konci války se v proboštském chrámu konala sbírka ve prospěch „Českého srdce“ – organizace pro podporu vdov a sirotků.⁴¹⁴ Po vyhlášení samostatné republiky celebroidl probošt Rendl pontifikální mši svatou, k příležitosti osvobození českých zemí.⁴¹⁵ V následujícím roce přispívá do sbírky pořádané Sokolem na poklad republiky.⁴¹⁶

Po válce se do funkce kaplana seniora vrací z armády Rudolf Polánecký. Probošt Rendl odchází do důchodu do Volšova u Sušice,⁴¹⁷ kde 9. září 1943 umírá.⁴¹⁸

⁴¹⁰ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*. 1917, roč. 47, č. 48, s. [1 - titulní].

⁴¹¹ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*. 1917, roč. 47, č. 50, s. 3.

⁴¹² Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*. 1918, roč. 48, č. 17, s. [1 - titulní].

⁴¹³ Srov. RENDL, L. Nadace probošta Webra pro čeledíny. *Ohlas od Nežárky*. 1918, roč. 48, č. 3, s. 5.

⁴¹⁴ BAJER, K. *Jindřichohradečtí proboštové*. 1995, nepublikováno, s. 11.

⁴¹⁵ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*. 1918, roč. 48, č. 47, s. 5.

⁴¹⁶ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*. 1919, roč. 49, č. 16, s. 2.

⁴¹⁷ Srov. Autor neuveden. Zprávy domácí a z venkova. *Ohlas od Nežárky*. 1920, roč. 50, č. 5, s. [1 - titulní].

⁴¹⁸ Srov. KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*. České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 1995, ISBN 80-901602-3-9, s. 64.

Závěr

Práce si kladla za cíl vytvořit představu o jindřichohradeckém proboštví a jeho představitelích v letech 1840 – 1918. Dokumentuje tak část života jindřichohradecké farnosti.

Na základě studia dostupné literatury, dobového tisku a archivních pramenů jsem se snažila především vykreslit postavy všech proboštů zastávajících úřad v tomto období. Toto je nejpodstatnější část celé práce, vyžadující poměrně náročné získávání informací. Možnou slabinou je kronikářský charakter práce. Je to dáno jednak počtem úřadujících proboštů, ale špatnou dostupností pramenů. Přesto se podařilo uskutečnit některé cíle, které byly vytyčeny. Z práce je možné si udělat základní obrázek o situaci na jindřichohradeckém proboštví, a snad i více porozumět tomuto postu. Jsem si vědoma, že práce není zpracována vyčerpávajícím způsobem, je zde jistě otevřené pole pro další bádání.

V popisovaném období, které bylo v evropských i církevních dějinách poměrně bouřlivé, vypadá život v Jindřichově Hradci poměrně idylický. To se týká i duchovního života. Proto vykreslené osudy a s nimi spojené události proboštů mohou vzbuzovat poněkud „nudný“ dojem. Výrazným „oživením“ je spor mezi evangelíky a katolíky za probošta A. Jiráka.

Jindřichohradecký proboštský úřad byl prestižním místem, na které byli kandidáti jmenováni císařem. Jednalo se prakticky o druhý nejvýznamnější církevní úřad v diecézi. Jeho získání většinou znamenalo vrchol církevní kariéry, žádný z uvedených proboštů neodešel na vyšší pozici. Pouze Alois Jirák byl potenciálním kandidátem na českobudějovického biskupa. Téměř všichni také v úřadu zemřeli, jen poslední z nich, Mons. Rendl odešel do předčasného důchodu a vrátil se do svého rodiště. Rekapitulací životopisů si můžeme též povšimnout, že mnozí z nich byli významnými pedagogy, čtyři dokonce rektory českobudějovického semináře. Zajímavá je rovněž skutečnost, že všichni pocházeli z českobudějovické diecéze a svá bohoslovecká studia absolvovali

v českobudějovickém semináři. Mons. Rendl navíc dokončil studium na českém kněžském učilišti v Římě (dnešní Nepomucenum). Vedle běžných pastoračně-duchovních povinností se věnovali i sociálně-charitativním aktivitám. Působili také veřejně – mnozí z nich byli členy městského nebo okresního zastupitelstva. Vilém Platzer z nich byl politicky nejaktivnější. Stal se dokonce poslancem Říšské rady. Poslední dva z uváděných proboštů dosáhli také dosti vysokých vojenských funkcí.

Ze zpracovaných údajů je tedy zřejmé, že jindřichohradečtí probošti nebyli svým významem pouze běžnými správci farnosti v okresním městě.

Seznam literatury

Monografie:

BUBEN, M. M. *Encyklopedie řádů a kongregací v českých zemích I. díl. Řády rytířské a křížovníci*. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-085-3

BUBEN, M. M. *Encyklopedie řádů a kongregací v českých zemích III. díl/I. svazek. Žebravé řády*. Praha: Libri, 2006. ISBN 80-7277-088-8

ČORNEJOVÁ, I. *Tovaryšstvo Ježíšovo: Jezuité v Čechách*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1995. ISBN 80-204-0471-6

GELMI, *Papežové*. Praha: Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-0457-0

HALAS, F. X. *Fenomén Vatikán: idea, dějiny a současnost papežství, diplomacie Svatého stolce, České země a Vatikán*. Brno: Centrum pro studie demokracie a kultury (CDK), 2004. ISBN 80-7325-034-9

CHARVÁTOVÁ, E. *Jindřichův Hradec*. Praha: Odeon, 1974. ISBN neuvedeno

Jindřichův Hradec 1293–1993: sborník statí k dějinám města. České Budějovice: Inpress, 1992. ISBN neuvedeno.

JIRÁSKO, L. *Církevní řády a kongregace v zemích českých*. Praha: Klášter premonstrátů na Strahově, 1991. ISBN 80-85245-11-6

JIRÁSKO, L. *Jindřichův Hradec*. Praha – Litomyšl: Paseka, 2007. ISBN 978-80-7185-878-2.

KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*. České Budějovice: Sdružení sv. Jana

Neumanna, 1995, ISBN 80-901602-3-9.

KADLEC J. *Přehled českých církevních dějin 2*. Praha: Zvon, 1991. ISBN 80-7113-003-6

KUČERA, Z, LÁŠEK, J. B. (ed): *Modernismus, historie nebo výzva: Studie ke genezi českého katolického modernismu*. Edice Pontes Pragensis, sv. 24. Brno: L. Marek, 2002. ISBN 80-86263-35-5

MEDEK, V. *Cesta české a moravské církve staletími*. Praha: Česká katolická charita, 1982. ISBN nevedeno

MUK, J. Okolo pruské okupace Hradce r. 1866. *Jihočeská jednota*. 1939, č. 36, s. 4

NOVAK, M. *Duch demokratického kapitalismu*. Přeložil Jiří Pilucha. Praha: Občanský institut, 1992. ISBN 80-900190-1-3

NOVOTNÝ M. A KOL. *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2006. ISBN 80-7040-883-9.

POCHE, E. a kol. *Umělecké památky Čech 1 [A-J]*. Praha: Academia, 1977. ISBN nevedeno

RULL, F., 1817–1883. *Monografie města Hradce Jindřichova*. Jindřichův Hradec: A. Landfras a syn, 1875. ISBN nevedeno

TEPLÝ, F. *Dějiny města Jindřichova Hradce. Díl 1, svazek 1 : Od nejstarší doby až do vymření rodu pánů z Hradce*. Jindřichův Hradec: Obec Hradecká, 1927. ISBN nevedeno.

TEPLÝ, F. *Dějiny města Jindřichova Hradce: část kulturní. Díl 2/2.* Jindřichův Hradec: Obec Hradecká, 1936. ISBN neuvedeno.

TISCHER, F. *Paměti fary jindřichohradecké.* V Jindř. Hradci: František Tischer, [po 1908]. Nákladem vlastním. Dostupné: Muzeum Jindřichohradecka JK 2324

WIRTH, Z. a kol.: *Umělecké památky Čech.* Praha: Nakladatelství československé akademie věd, 1957, ISBN neuvedeno

Dobový tisk:

Acta praepositurae novodomensis

Blahověst

Budivoj

Národní listy

Národní politika

Ohlas od Nežárky

Posel z Prahy

Wiener Zeitung.

internetové zdroje:

Oficiální stránky města Jindřichův Hradec

http://www.jh.cz/cz/nase_mesto/historie/zalozeni.html

Oficiální stránky obce Radeníň [online]. Dostupné na internetu:

<http://www.radenin.cz/nuzbely/nuzbely.htm>

HERBERMANN, CH. G. a kol. The Catholic Encyclopedia. Vol. 5. New York, The Encyclopedia Press, Inc., 1909, s. 676. Dostupné i na internetu: http://oce.catholic.com/index.php?title=Synodal_Examiners

Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. [cit. 11. 12. 2009]
Dostupné na internetu:
<http://snemovna.cz/eknih/1872skc/1/stenprot/020schuz/s020001.htm>

Historie sboru. [cit. 11. 12. 2009] Dostupné na internetu:
<http://www.sdhvcelnice.net/o-nas/>

Digitální archiv. Státní oblastní archiv v Třeboni. Kniha narozených, Knihy zemřelých Dostupné na internetu:
<http://digi.ceskearchivy.cz>

Křemežsko. Informační měsíčník obecního úřadu v Křemži. 1998, roč. 8,č. 5, [cit. 27. 12. 2009] Dostupné na internetu:
<http://www.ckrumlov.cz/cz1250/aktual/region/t_kr0598.htm#2>.

archivní materiál:

SOKA J. Hradec: Fond Proboštský úřad
 Fond Kulturně historický

Digitální archiv. Státní oblastní archiv v Třeboni. Kniha narozených, Knihy zemřelých Dostupné na internetu: <http://digi.ceskearchivy.cz>

Seznam zkratek

c.a k.:	císařský a královský. Zkratka z období tzv. dvojí monarchie Rakouska-Uherska v letech 1867 až 1918, kdy rakouský císař zároveň vládl jako uherský král.
Inv. č.:	Inventární číslo
Mons. (též Msgre., popřípadě Msgr.):	monsignore. Nyní titul katolických kněží, nositelů čestných titulů (kaplan či prelát Jeho Svatosti, apoštolský protonotář); automaticky patří některým úředníkům římské kurie, biskupům a generálním vikářům (po dobu jejich funkce). Před II. Vatikánským koncilem se vyskytuje i u dalších duchovních.
nejsv.:	nejsvětější
s. [n]:	označení čísla strany periodika, která není vytištěna (analogicky jako digitalizovaný tisk „Kramerius“)
Sign.:	Signatura
SOkA JH:	Státní okresní archiv v Jindřichově Hradci
SOA Třeboň:	Státní oblastní archiv v Třeboni
ThC:	Theologiae candidatus, „kandidát/čekatel doktorátu teologie“
ThDr:	doktor teologie

Seznam příloh

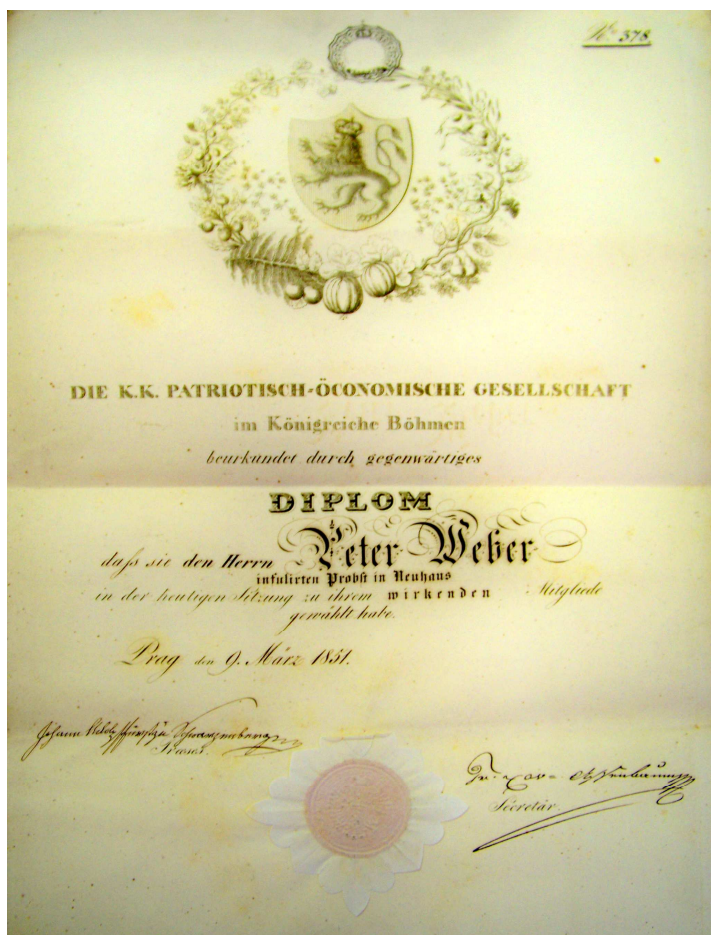
- Příloha I.: Přehled jindřichohradeckých proboštů
- Příloha II.: Dopis z pozůstalosti probošta Juhna – korespondence s vlasteneckým muzeem
- Příloha III.: Diplom Petra Weebera od Vlastenecko-ekonomické společnosti
- Příloha IV.: List biskupa Jirsíka – jmenování Petra Weebera stálým vikářem pro obvod hradecké farnosti.
- Příloha V.: Fakulta k zpovědním absolucím pro P. Weebera – podepsaná biskupem Jirsíkem
- Příloha VI.: Pozvánka F. Vrzáka na mši svatou k příležitosti jmenin císaře – adresovaná městské radě.
- Příloha VII.: Úmrtní oznámení F. Vrzáka
- Příloha VIII.: Úmrtní oznámení J. Turnera
- Příloha IX.: Volební certifikát probošta V. Platzrera
- Příloha X.: Papežský dekret Lva XIII – jmenování probošta Hoffmanna titulem domácího preláta

Přílohy

Příloha I. Přehled jindřichohradeckých proboštů:

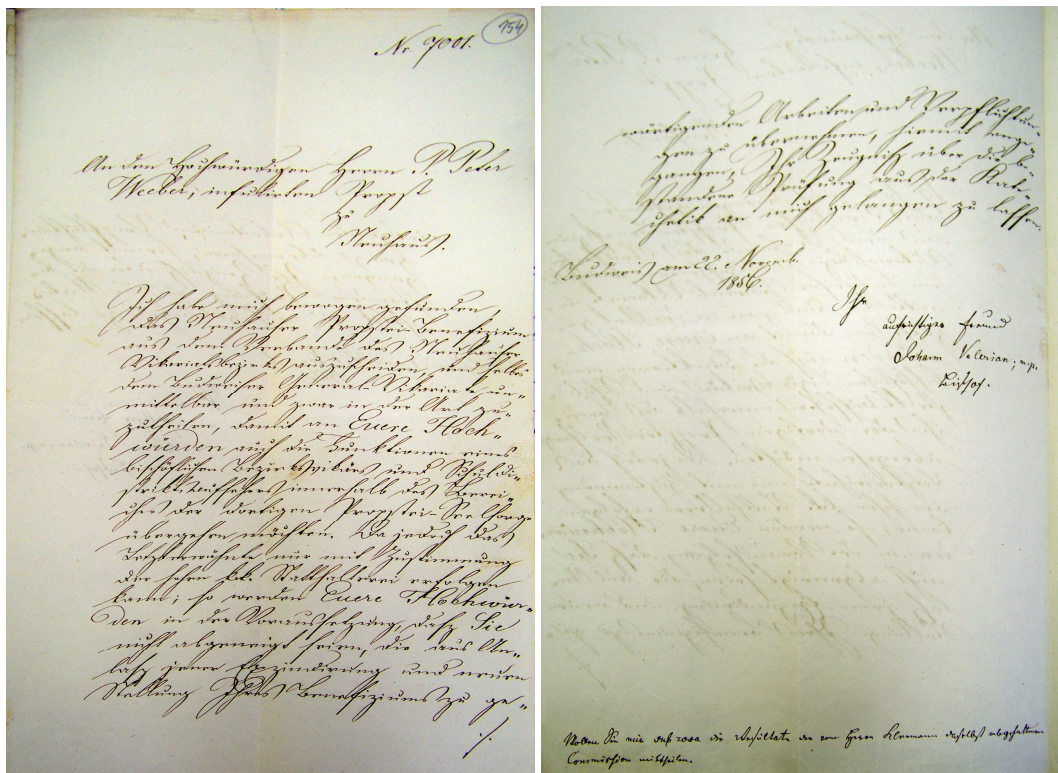
1.	Daniel Michal HESSEL z Kamsberka	1625 – 1632
2.	PhDr. Ondřej Bartoloměj FISÍREK	1633 – 1647
3.	Jan PUSCH	1647 – 1651
4.	PhDr. Řehoř Radičnick	1651 – 1667
5.	PhDr. Jakub Maxmilián KURTZ	1667 – 1670
6.	Jeroným Altan de POZZI	1670 – 1695
6.	Dr. Jiří Ignác KRATOCHVÍLE	1695 – 1710
8.	Pankrác QUINODO	1710 – 1729
9.	Václav Josef GROTZ	1729 – 1730
10.	Jan Kristián KHUN	1730 – 1744
11.	Emanuel Arnošt WALDŠTEJN	1744 – 1746
12.	Atanáš František PREISLER	1746 – 1755
13.	Šimon Antonín JANDERA	1775 – 1775
14.	Prokop Benedikt HENNIGER z Eberku	1775 – 1802
15.	Antonín HABEREIN	1803 – 1822
16.	Vojtěch Benedikt JUHN	1826 – 1844
17.	Petr WEEBER	1844 – 1864
18.	Josef ZÁTKA	1865 – 1873
19.	František VRZÁK	1874 – 1875
20.	ThDr. Jan TURNER	1875 – 1878
21.	Vilém PLATZER	1879 – 1888
22.	ThDr. Josef HOFFMANN	1889 – 1899
23.	ThDr. Alois JIRÁK	1900 – 1907
24.	ThDr. Václav CÁBA	1907 – 1916
25.	Mons. Leonard RENDL	1917 – 1920

Příloha III.

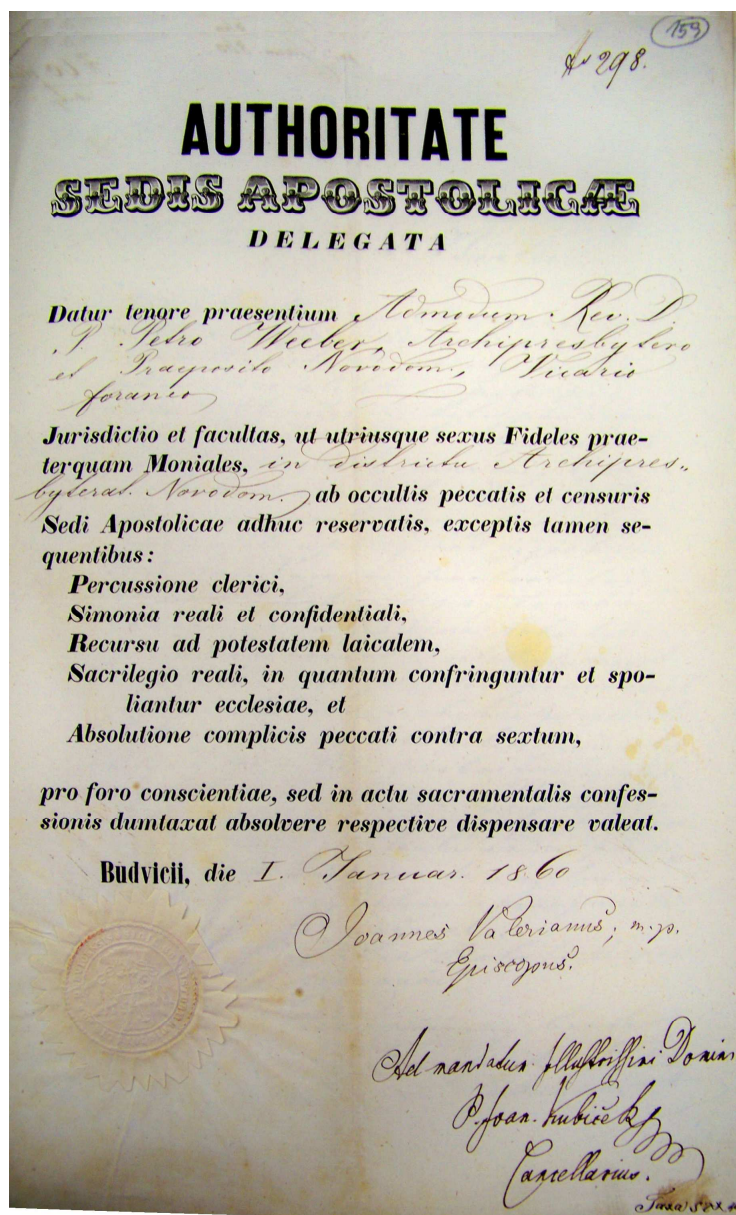

Diplom od Vlastenecko-ekonomické společnosti, který roku 1851 obdržel Petr Weeber. *Osobní spisy probošta Petra Weebera*, SOkA JH, fond Proboštský úřad, karton 10, inv. č. 142, sign 2–1, nečíslováno

Příloha IV:

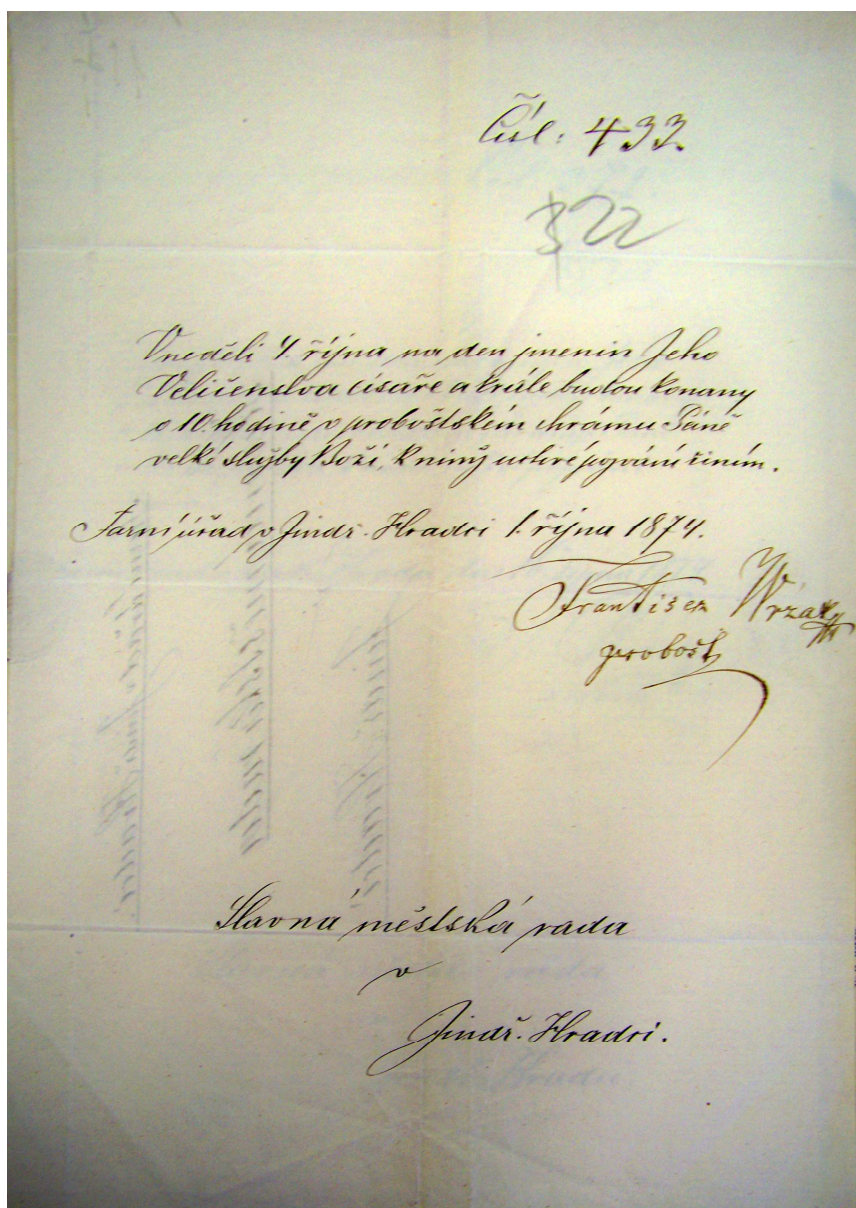

List biskupa Jirsíka, kde jmenuje Petra Weebera 22. 11. 1856 stálým vikářem pro obvod hradecké farnosti. *Osobní spisy probošta Petra Weebera*, SOkA JH, fond Proboštský úřad, karton 10, inv. č. 142, sign 2–1, nečíslováno

Českobudějovickým biskupem Janem Valeriánem Jirsíkem podepsaná fakulta k zpovědním absolucím pro P. Weebera z 1. ledna 1860. *Autoritate Sedis Apostolicae Delegata*. Osobní spisy probošta Petra Weebera, SOKA JH, fond Proboštský úřad, karton 10, inv.č.142, sign 2-1, nečíslováno

Příloha VI:

Pozvánka F. Vrzáka na mši svatou k příležitosti jmenin císaře, adresovaná městské radě. *Dopis městské radě*. SOkA JH, fond Kulturně-historický, karton 122, inv. č. 1167, sign 20–24, nečíslováno

Příloha VII:

Úmrtní oznámení F. Vrzáka. *Úmrtní oznámení.* SOKA JH, fond Kulturně-historický, karton 122, inv. č. 1167, sign 20–24, nečíslováno.

Příloha VIII:

hloubí srdce skličného dávají nížepsaní smutnou zprávu, že se jejich vroucně milovaný Pán nevyzpytatelnou vůlí Všemohoucího v trvalý a blažený život odebral.

Velebný a vysocedůstojný pán
Dr. Jan Turner,

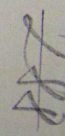
infuleovaný probošt Jindřicho-Hradecký, skut. bisk. konsistoriální rada, střídník a okresní dozorce školní, biskupský komisař
na c. k. gymnasiu Jindřicho-Hradeckém, oud mnohých spolků dobročinných atd. atd.

zesnul v Pánu ochrnutím plic dne 4. t. m. o 6. hodině ranní v 52. roce svého činného a záslužného života,
byv sv. svátostmi umírajících zaopatřen.

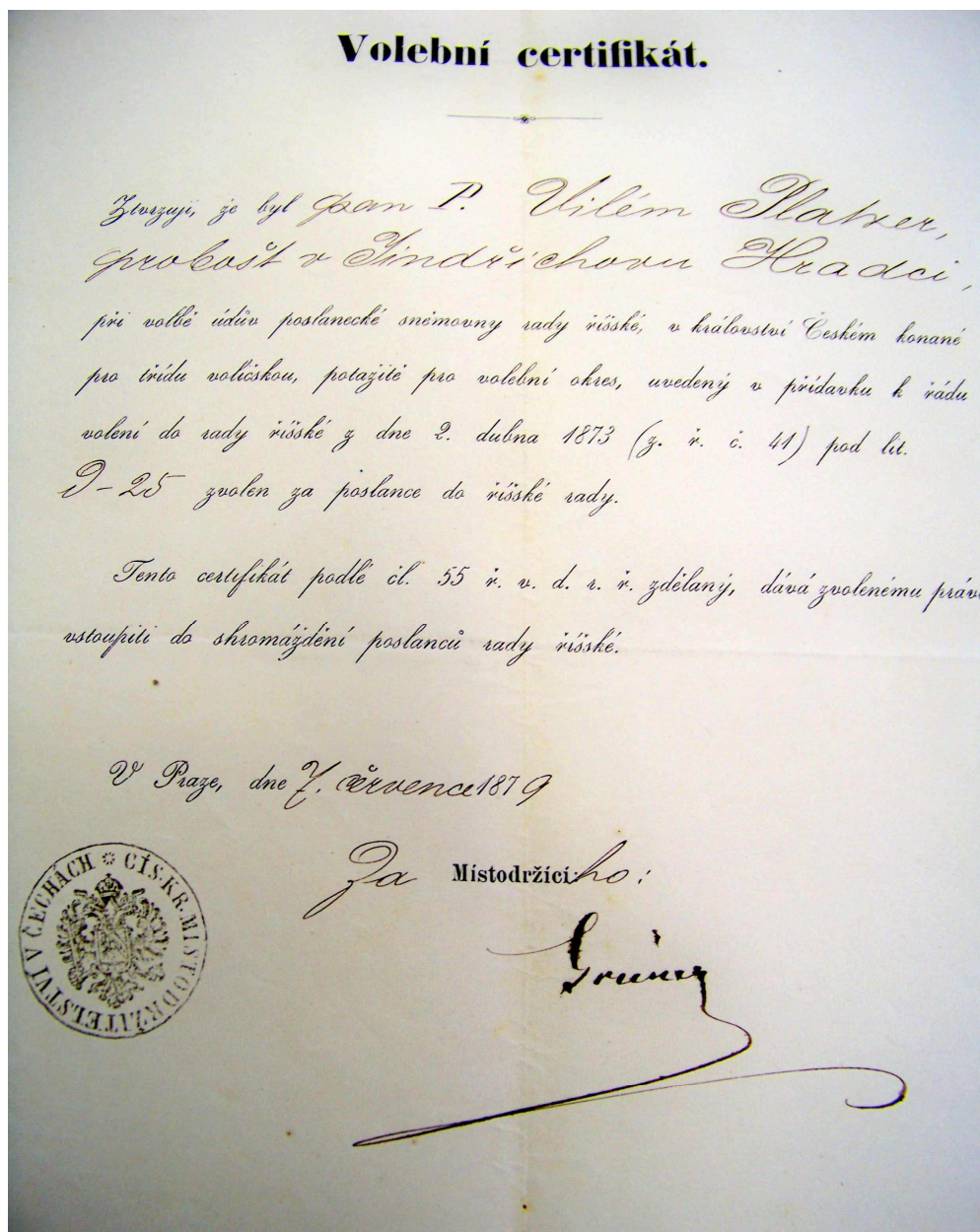
Tělesné pozůstatky jeho budou dne 6. t. m. o 9. hodině ráno po vykonání slavných v proboštském
farním chrámu Páně zdejších exekvií na hřbitově u sv. Trojice pohřbeny, ku kterézto poslední poctě se všickni
příbuzní a přátelé zesnulého jakož i všickni osadníci uctivě zvou.

V Jindřichově Hradci dne 4. července 1878.

Truchlíci kaplani:
P. Josef Matoušek.
P. Josef Dlouhý.
P. František Kosobud.

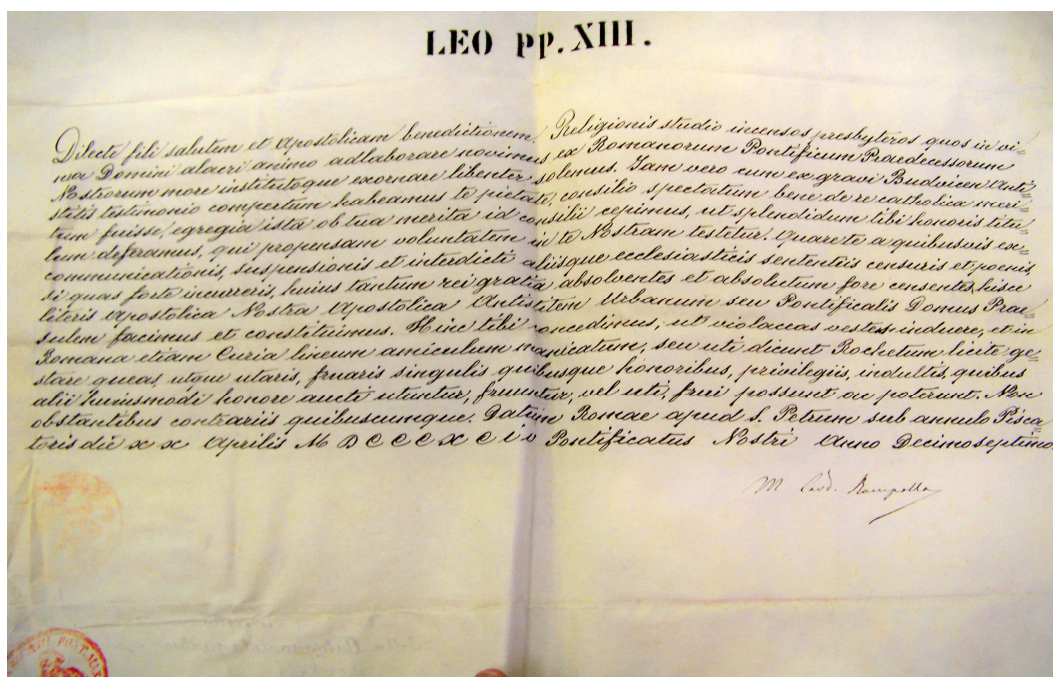
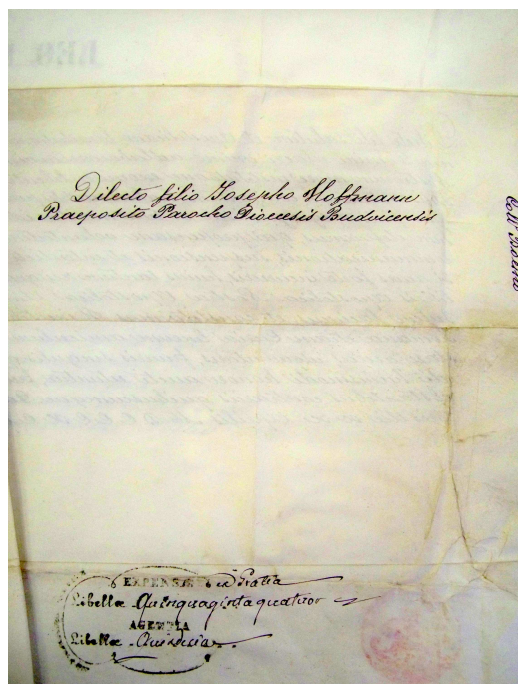

Úmrtní oznámení J. Turnera. *Kaplanské úmrtní oznámení*, SOkA JH, fond
Kulturně-historický, karton 125, inv. č. 1165, Sg. 20–24, nečíslováno

Volební certifikát probošta V. Platzera, SOkA JH, fond Proboštský úřad, karton 64, inv. č. 225, sign 1/b, nečíslováno

Příloha X:

Papežský dekret z roku 1891, kde je jmenován probošt Hoffmann titulem domácího preláta, SOkA JH, fond Proboštský úřad, karton 5, inv. č. 5, sign A/5, nečíslováno.

Abstrakt

ŠIMKOVÁ, L. *Duchovní správa jindřichohradeckého probošství v letech 1840-1918*. České Budějovice 2010. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra církevních dějin. Vedoucí práce Doc. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D.

Klíčová slova: Jindřichův Hradec, dějiny města, duchovní správa, jindřichohradecké probošství, rok 1840 – 1918, církevní dějiny, probošti v letech 1840 – 1918 (životopisná data, instalace proboštů, duchovní, sociální a literární činnost), Juhn, Weeber, Zátka, Vržák, Turner, Platzer, Hoffmann, Jirák, Cába, Rendl, spolky, nadace

Práce se zabývá duchovní správou jindřichohradeckého probošství v letech 1840 – 1918. Krátce popisuje dějiny města Jindřichův Hradec, vznik probošství a jeho duchovní správu do roku 1840. Následuje vhled do kontextu církevních dějin v uvedené době. Nejobsáhlejší část práce pak tvoří chronologicky seřazené životopisy úřadujících proboštů v letech 1840 – 1918. Cílem je přiblížit a popsat duchovní správu a život jindřichohradecké farní obce. Pohled na významné osobnosti z řad proboštů ukazuje význam tohoto úřadu, důležité události a celkový profil duchovních správců farnosti. Potvrzuje se, že význam jindřichohradeckých proboštů vysoce převyšoval běžné správce farností.

Abstracts

Key words: Jindřichův Hradec, history of the town, church administration, provostship in Jindřichův Hradec in the years 1840 - 1918, church history, provosts from 1840 till 1918 (biographical data, installation of provosts, spiritual, social and literary activities), Juhn, Weeber, Zátka, Vrzák, Turner, Platzer, Hoffmann, Jirák, Cába, Rendl, associations, foundations

The work deals with the spiritual administration of provostship in Jindřichův Hradec in the years 1840 - 1918. It briefly describes the history of the city Jindřichův Hradec, the origin of provostship and the church administration until 1840. It is followed by an insight into the context of church history at that time. The most extensive part of the thesis consists of chronologically ordered curricula vitae of incumbent provosts between the years 1840 - 1918. The aim is to show and describe the church administration and life of parish community in Jindřichův Hradec. The view of leading figures of provosts demonstrates the importance of the office, important events and the general profile of administrators of the parish. It is confirmed that the importance of Jindřichův Hradec provosts surpassed by far the status of the mere administrators of common parishes.